

TVORBA A ALOKACE KAPITÁLU V RÁMCI LESNICKO-DŘEVAŘSKÉHO SEKTORU V ČESKÉ REPUBLICE

CAPITAL FORMATION AND ALLOCATION WITHIN THE FORESTRY AND WOOD PROCESSING SECTOR IN THE CZECH REPUBLIC

Václav Kupčák¹

¹ Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky, Lesnická a dřevařská fakulta, Mendelova univerzita v Brně, Brno, Česká republika

Abstrakt

Česká republika (ČR) patří k zemím s vysokou lesnatostí, vysokou úrovní lesnictví a produkčním potenciálem lesního hospodářství (LH). Také odvětví dřevozpracujícího průmyslu v ČR disponuje výhodou tradice a dostatkem trvale obnovitelné surovinové základny domácího původu. Celková roční těžba dříví se v ČR v normálních podmínkách dlouhodobě pohybuje okolo 16 mil. m³, z toho téměř 90 % činí dříví jehličnaté – s rozhodujícím zastoupením pilařské kulatiny. Hlavními články řetězce v rámci produkce a zpracování dříví v ČR, resp. tzv. lesnicko-dřevařského sektoru, jsou: vlastníci lesů, lesnické firmy a zpracovatelé dříví. Na první pohled je zde zřejmá vzájemná odvětvová závislost, a také, že - tzv. ekonomická životaschopnost trvale udržitelného obhospodařování lesů v zásadě odvisí od dřevoprodukční funkce LH a následného zpracování dříví. Příspěvek je zaměřen na vybrané firmy, zastupujících uvedený produkční a zpracovatelský řetězec, jejich ekonomickou situaci a analýzu struktury a alokace jejich kapitálu, v období s průmětem vlivů kůrovcové kalamity. Analýzu na základě veřejně přístupných zdrojů – zejména podle zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

Klíčová slova:

lesní hospodářství, ekonomická životaschopnost trvale udržitelného obhospodařování lesů, lesnicko-dřevařský sektor, účetnictví, kapitál, alokace kapitálu

Abstract

The Czech Republic (CR) is a country with extensive forest cover, advanced forest management, and significant production potential. The Czech wood processing industry also benefits from a strong tradition and a sufficient, sustainably renewable domestic raw material base.

The total annual timber harvest in CR, under normal conditions, consistently amounts to around 16 million cubic meters, with nearly 90 % consisting of coniferous wood, primarily sawlogs. The key players in the production and processing chain in CR, also known as the forestry-wood processing sector, are forest owners, forestry companies, and timber processors. There is clear interdependence between these sectors, and the economic viability of sustainable forest management largely depends on the timber production function of forest ecosystems and subsequent wood processing.

This paper focuses on selected companies representing the aforementioned production and processing chain and analyzes the formation, structure, and allocation of generated capital. The analysis is based on publicly accessible sources, primarily in accordance with Act No. 304/2013 Coll., on Public Registers of Legal Entities and Individuals.

Key words:

forest management, forestry-wood processing sector, timber production, wood processing, accounting, capital, capital allocation

Úvod

Z etymologického hlediska má pojem "kapitál" původ v latinském "*capitalis*" = hlavní (od slova *caput* = hlava) a označuje hlavní, základní jistinu. Slovo "kapitál" bylo poprvé použito ve svém současném významu v Anglii kolem roku 1611; bylo odvozeno od "kapitálového grantu", což znamenalo udělení půdy od krále - tj. hlavy - která by byla základem nového majetku, čímž ve svém rodokmenu nesla zrcadlo měnících se zdrojů a původu moci. (podle <https://www.marxists.org/glossary/terms/c/a.htm#capital>)

Pojem kapitál má různé významy v závislosti na kontextu, ve kterém se používá. V ekonomii je nejčastěji označením pro vše, co je lidmi vynakládáno k tomu, aby vznikaly další hodnoty. Podle Preclíka (2006) kapitál jsou obecně člověkem dříve vytvořené prostředky, jež nejsou spotřebovány, ale použity jako vstup do další výroby s cílem dosažení zisku či vyšších výnosů v budoucnu. Obdobně Maurer (2019) označuje kapitál v ekonomii jako zásobu různých zdrojů, které jsou vynakládány na to, aby vznikly další hodnoty. V lesnické ekonomice se lesy stávají kapitálem, tj. hodnotou, která plodí hodnotu podle Papánka (1946).

Základní cíle podnikání zahrnují všechny činnosti, jež vedou a napomáhají maximalizaci hodnoty podniku (Synek, 1990); podíl vlastního kapitálu na celkovém kapitálu je podle Synka a kol. (2002) ukazatelem finanční jistoty podniku. K citaci prof. Synka asi není nutno dodávat, že vlastnictví a vlastnický podíl na vlastním kapitálu je pro tvorbu, rozdělování a alokaci vyprodukovaného kapitálu zásadní.

Při hospodaření v českých lesích je základním legislativním rámcem zákon č. 289/1995 Sb., o lesích (lesní zákon), který v úvodu označuje lesy za - *národní bohatství tvořící nenahraditelnou složku životního prostředí*. V zákoně č. 17/1992 Sb., o životním prostředí vystupuje les, mezi vyjmenovanými a definovanými složkami - jako *ekosystém a obnovitelný přírodní zdroj*. V zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je les charakterizován jako *významný a nezastupitelný krajinný prvek*.

Veřejný zájem na lesích můžeme podle Krečmera (1999) chápat jako výraz určitých rozpoznaných potřeb společnosti, které vedou k požadavkům na vlastníky a správce

lesa, lesní hospodářství či na nakládání s lesy obecně. Veřejný zájem na lesích, ve smyslu zachování bohatství a významu lesa pro budoucí lidská pokolení, je etickým závazkem současné generace a základním cílem státní lesnické politiky.

V lesopolitických dokumentech je postulována trvalá udržitelnost a ekonomická životaschopnost obhospodařování lesů. 3. ministerská konference o ochraně lesů v Evropě (MCPFE,¹⁹ Lisabon, 1998) v rezoluci L1 *Lidé, lesy a lesnictví – Posilování sociálních a ekonomických aspektů trvale udržitelného obhospodařování lesů*, definovala funkce, jimiž les přispívá k trvale udržitelnému rozvoji společnosti: ekologické, ekonomické, sociální a kulturní. 4. MCPFE (Vídeň, 2003) přijala rezoluci V2 *„Zvyšování ekonomické životaschopnosti trvale udržitelného obhospodařování lesů v Evropě“*, z níž vyplývá že: *„ekonomická životaschopnost je klíčovým pilířem trvale udržitelného obhospodařování lesů a má rozhodující význam pro udržení lesů a jejich mnohostranný užitek pro společnost“*.

Za koncepty pro uplatnění trvale udržitelného obhospodařování lesů v panevropském pojetí jsou považovány národní lesnické programy. Jsou součástí státních lesnických politik a zároveň je v nich naplňována Lesnická strategie EU.

Český „Národní lesnický program“ z roku 2008 (tzv. NLP II.) obsahoval 4 základní cíle - „pilíře“: I. Zlepšení dlouhodobé konkurenceschopnosti - pilíř ekonomický, II. Zlepšení a ochrana životního prostředí - pilíř ekologický, III. Zlepšení kvality života - pilíř sociální a IV. Posílení koordinace a komunikace - pilíř komunikace. Pilíř ekonomický zahrnoval klíčové akce, zejména ve věci ekonomické životaschopnosti a konkurenceschopnosti trvale udržitelného obhospodařování lesů Jenže - pravdivostní hodnota premis trvalosti a ekonomické životaschopnosti v podstatě odvisí od realizace dřevoprodukční funkce lesů a lesního hospodářství, a kdy je tato funkce ve vztahu k ostatním funkcím: „ve prospěch“ společnosti generována - „na účet“ vlastníků lesů. Z hlediska národohospodářského pak za předpokladu efektivního využití této tuzemské dřevní suroviny a jejího zhodnocení zpracovatelskými dřevařskými

¹⁹ MCPFE - Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe; od roku 2009 FOREST EUROPE

kapacitami. Podle ZZ MZe (2001)²⁰: „Les se stále více stává důležitým faktorem sociálně-ekonomického rozvoje společnosti a stále více se od něj očekává, že bude plnit i určitý standard z hlediska víceúčelového hospodaření. Současné plnění všech společenských nároků a požadavků kladených na lesy je však do značné míry závislé na tvorbě zisků z prodeje dřeva.“

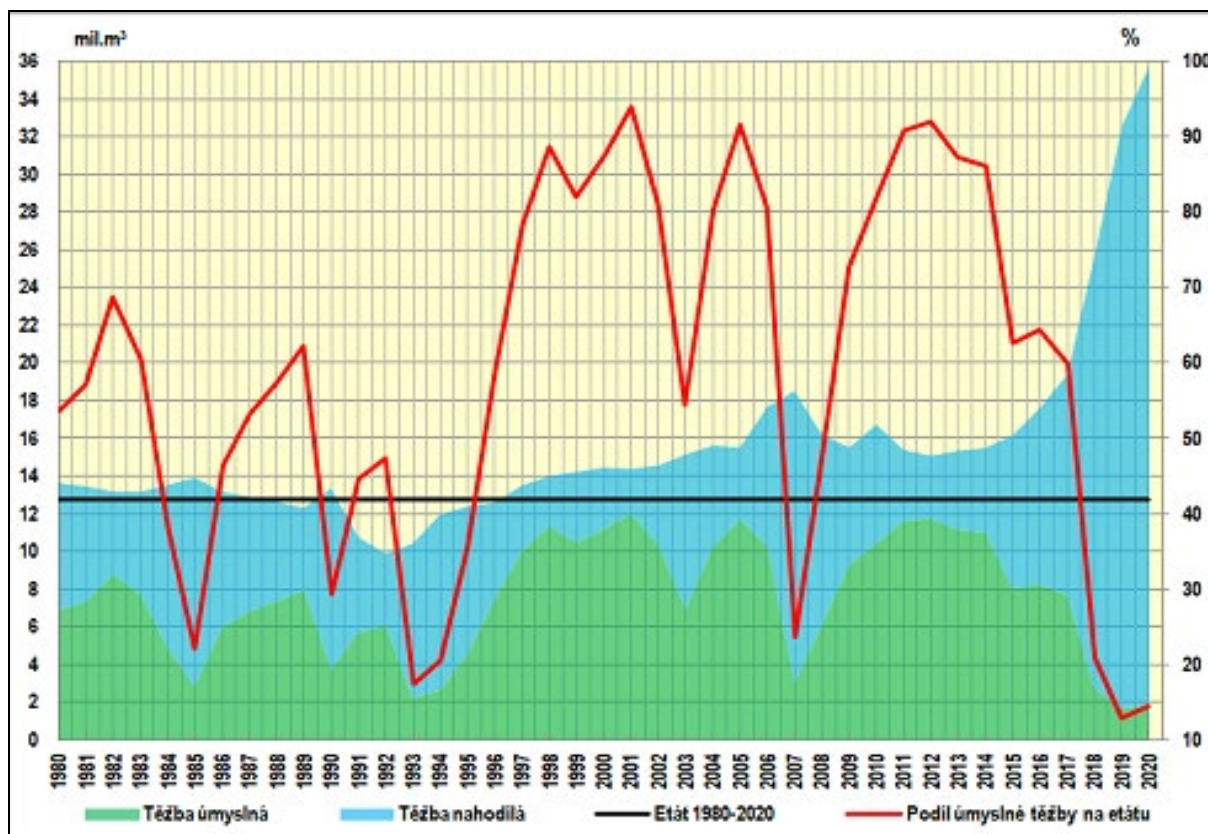
Podle Šafařík, Kupčák (2021) vyjma národních parků je hospodaření v lesích v ČR v podstatě zajišťováno podnikatelským způsobem. Počínaje činností státních podniků a tzv. smluvních partnerů v outsourcingovém obchodním modelu - až po společnosti vykonávající hospodářskou činnost v obecních lesích. Problematikou a podmínkami poskytovatelů lesnických služeb na Slovensku se zabývá Paluš (2015). Outsourcing v podnicích dřevozpracujícího průmyslu na Slovensku analyzuje Potkány (2011).

Ekonomika podniků v lesním hospodářství ČR (LH ČR) je v zásadě determinována těžebními možnostmi; celková roční těžba dříví se v normálních podmínkách dlouhodobě pohybuje okolo 16 mil. m³, z toho téměř 90 % činí dříví jehličnaté - s rozhodujícím zastoupením pilařské kulatiny, dalším sortimentem v pořadí je vláknina. Tomu odpovídá rozměr, struktura i lokace zpracovatelů dřevní suroviny. Hlavními články řetězce produkce a zpracování dříví v ČR, resp. tzv. lesnicko-dřevařského sektoru (LDS), jsou: vlastníci lesů, lesnické firmy a zpracovatelé dříví. Na první pohled je zde zřejmá vzájemná odvětvová návaznost i závislost; významným propojujícím faktorem jsou logisticko-distribuční systémy.

Vzhledem k rozměru a výši těžebních možností v LH ČR je zásadní hospodářsko-úpravnickou veličinou etát. Mj. vychází i z lesního zákona č. 289/1995 Sb. a patří k závazným ustanovením lesního hospodářského plánu (oddíl druhý, § 24, odst. 2); odvození závazného ustanovení maximální celkové výše těžeb upravuje vyhláška č. 84/1996 Sb. (§ 8). V ZZ MZe (2020) se však uvádí: „Od roku 2018 dochází na velké části území ČR k závažným projevům kůrovcové kalamity, která výrazně ovlivňuje celé lesní hospodářství i navazující odvětví.“ Podle Šimanova (2021) byl poslední dlouhodobý

²⁰ Odvětvové charakteristiky lesnictví ČR představují pravidelně Zprávy o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky za příslušný rok, vypracováváné Ministerstvem zemědělství ČR – tzv. „Zelené zprávy“ (ZZ MZe).

etát stanoven pro léta 1980-2020 a činil průměrně 12,760 mil. m³ dříví ročně. Pokud bylo v roce 2020 vytěženo 35,8 mil. m³ dříví, znamená to, že byl vytěženo objem dříví třikrát vyšší, než je přípustná roční těžba! Vývoj úmyslných těžeb a nahodilých těžeb, etát a podíl úmyslných těžeb na etátu v období let 1980 – 2020, s viditelnou a doslovnou akcelerací nahodilých těžeb od roku 2016 - viz graf č. 1.

Graf 1: Vývoj těžeb v období let 1980 – 2020

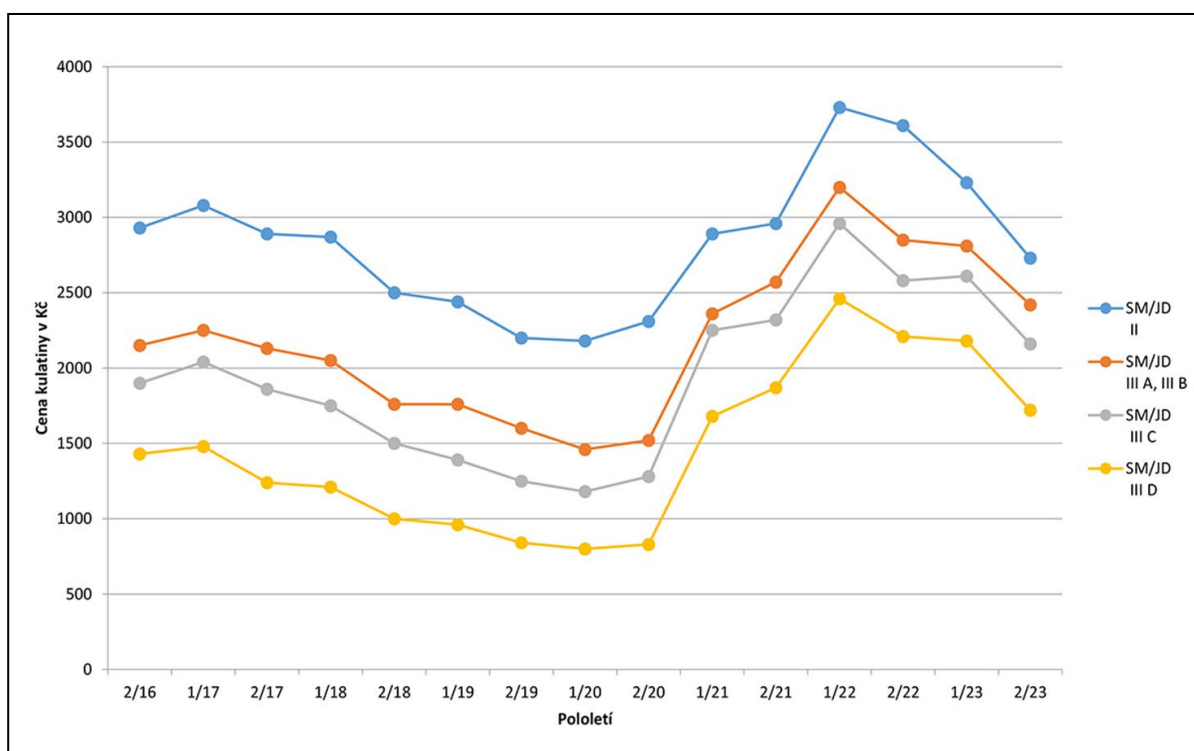
Zdroj: Matějček, Skoblík (1993)

V souvislosti s etátem je nutno zvýraznit dlouhodobost produkčních procesů v LH, počínaje obnovou lesa ale zejména vzhledem k ekonomickému modelu nákladů a výnosů v rámci obmýetí (podle Matějček, Skoblík 1993).²¹

K ekonomickým procesům v LDS je logicky nutno zvýraznit úlohu/váhu cen surového dříví (u nahodilých těžeb dtto kvality), řeziva a trhu jako takového. Rozhodujícími a cenotvornými sortimenty při realizaci surového dříví v ČR je smrková kulatina

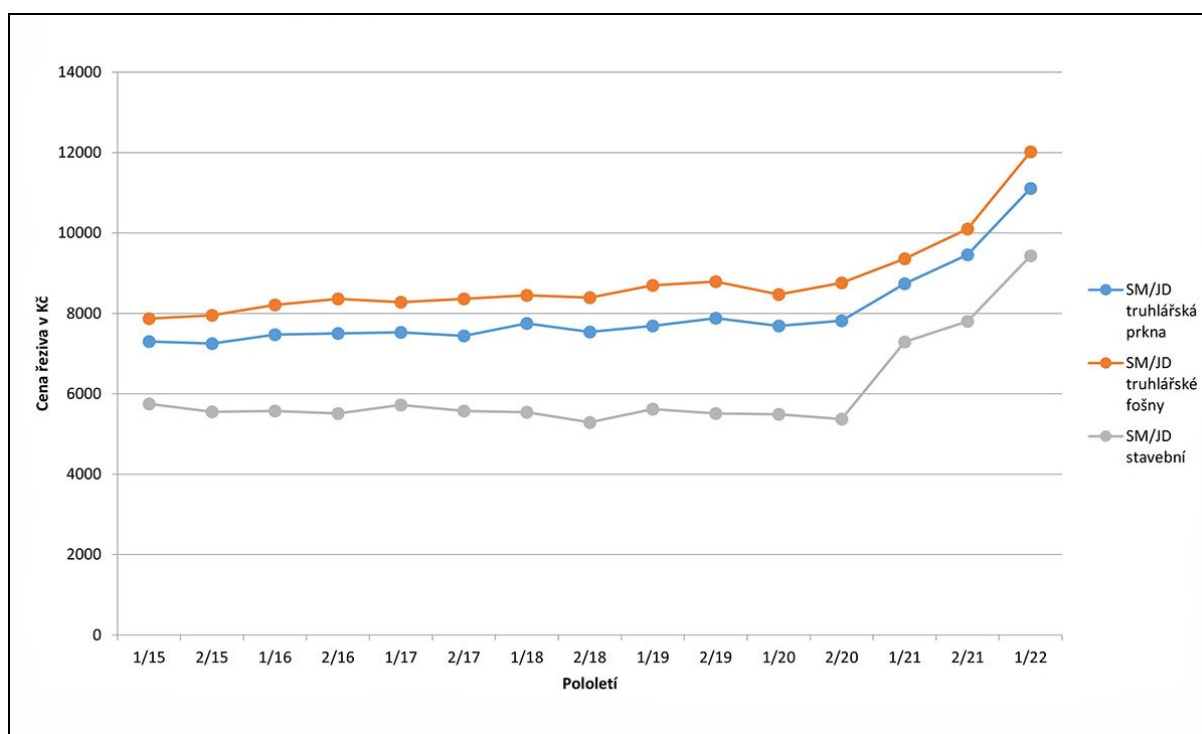
²¹ Viz také oceňovací modely při administrativním (úředním) oceňování lesních pozemků a porostů, podle zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku) a jeho prováděcí vyhláška č. 441/2013 Sb., ve znění vyhlášky č. 199/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhláška).

a vláknina; u zpracování dříví - sušené smrkové řezivo. Podle Pražana (2010) - hlavní faktory určující míru zisku pilařského provozu jsou: cena kulatiny, výtěžnost kulatiny a cena řeziva. A na celkových nákladech pilařské firmy se nákup kulatiny např. pohybuje okolo 70 %! Cenový vývoj smrkové kulatiny v období let 2016 – 2023 zachycuje graf č. 2, vývoj cen sušeného smrkového řeziva v období let 2015 – 2022 zobrazuje graf č. 3.

Graf 2: Cenový vývoj smrkové kulatiny v období let 2016 – 2023

Zdroj: Drevmag 07/2022

Graf č. 3 Cenový vývoj sušeného smrkového řeziva v období let 2015 – 2022

Zdroj: Drevmag 07/2022

V uvozených souvislostech je příspěvek povšechně pojat na dvou platformách – makroekonomické a mikroekonomické. Na úrovni makroekonomické, vycházejí se surovinové základny státu, lakonicky řečeno - ve vztahu k dřevu jako surovině, avšak s dodatkem: dřevu coby surovině ekologicky produkované a svými užitnými vlastnostmi plně ekologické. Lépe řečeno: se zaměřením na národohospodářské využití „lesního kapitálu“ českého lesnictví; lesního kapitálu s komplexem funkcí, jež les poskytuje společnosti. Patří zde analýzy vybraných informací a dat k těžbám a exportu surového dříví, potažmo výrobě a spotřebě jehličnaté kulatiny a řeziva.

Na úrovni mikroekonomické je příspěvek zaměřen na prostředí vybraných podniků a podnikání v LDS, a jak je zde lesní kapitál zhodnocován: počínaje těžební činností, kde je, coby produkční kapitál generován, přes jeho transformační procesy do podoby hospodářského výsledku - a jak je tento výsledek, coby vyprodukovaný kapitál, využit. U vybraných reálných podniků vyjda z jejich základní ekonomicko-účetní systemizace veličin, jež tyto podniky veřejně prezentují v účetních závěrkách

a výročních zprávách prostřednictvím ústředního registru - Obchodního rejstříku. Tam uložené informace jsou takto i zásadním a disponibilním výstupem systémově a legislativně uspořádaných hospodářských informací ve státě.

Vypovídací hodnotu účetních informací zdůrazňuje zejména Kovanicová (viz nejen v knižní trilogii s přílehlavým názvem: „Poklady skryté v účetnictví“), současně s tím poukazuje na veřejnou odpovědnost účetnictví, spjatou s veřejným zájmem (Kovanicová 2001).

Na rozhraní obou platforem příspěvek průřezově zahrnuje příčinně-důsledkový fenomén kůrovcové kalamity s ekonomickými vlivy – zejména u vlastníků lesů; co do rozměru fenomén národohospodářský.

Paralelním záměrem i cílem příspěvku (i ve smyslu edukačním) je nejen v uvedených ohledech, rekognoscace přístupnosti, testování a využití veřejně přístupných informací a reportingu (nejenom v prostředí LDS), vycházejících z účetnictví a umocněných legislativou.

Metodika

Metodický přístup vychází prioritně z příslušného legislativního prostředí a akcentuje s tím spojené veřejně přístupné informace. Časové řady předmětných veličin k tématu příspěvku se vztahují k období let 2015-2022. Metodika průběžně zahrnuje i některé postuláty z rozličných strategií – počínaje úrovní EU, přes národní a odvětvovou, až po úroveň podnikovou. V zájmu komplexního pojetí je doporučeníhodné také zkoumání příslušných příčinně historických aspektů. Integrujícím a syntetizujícím metodickým podtextem, nejen při interpretaci postupů, výsledků, názorů a postojů (někdy i účelově lehce invektivních formulací), je i začlenění selského rozumu²² a zkušeností (vč. poznatků a zkušeností autora z auditingu).

²² *Tradice „selského rozumu“ je založena na zkušenostech získaných z každodenního života, zejména v prostředí, kde lidé pracují přímo s přírodou. V souvislosti s přirozenou potřebou myslet komplexněji a s ohledem na delší časové období zahrnuje: znalosti, dovednosti, pravidla, a principy, zaměřené na hospodaření. Selský rozum ve významu, v jakém je dnes používán je prakticky synonymem pro zdravý rozum (angl. common sense neboli obvyklý/obyčejný rozum, lat. sensus communis). [40] Jde o obecně*

Lesnictví a zpracování dřeva – vybrané národohospodářské charakteristiky

V rámci národohospodářské odvětvové struktury je lesnictví ČR začleněno pod Ministerstvo zemědělství ČR (MZe ČR); podle ekonomické klasifikace CZ-NACE pak zařazeno do sekce *A Zemědělství, lesnictví a rybářství*, subsekce *02 – Lesnictví a těžba dřeva*. Odvětvové charakteristiky – vedle statistického zjišťování (podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě) informace zajišťuje MZe ČR; komplexní, avšak v podstatě jediný oficiální soubor ucelených informací představují pravidelně – jak bylo uvedeno - Zprávy o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky za příslušný rok (systematicky od roku 1994), vypracováváné MZe ČR – Zelené zprávy (ZZ MZe). (Zpráva o stavu lesa ČR 2015-2022) Dřevařský průmysl ČR odvětvově patří pod Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (MPO), v sekci *Zpracovatelský průmysl*; v našem případě (primárního zpracování dřeva) - v rámci CZ-NACE vycházejí z oddílu *16 Zpracování dřeva, výroba dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků, kromě nábytku*, skupiny *16.1 Výroba pilařská a impregnace dřeva*. Soubor informací a dat zde představují roční zprávy – Panorama zpracovatelského průmyslu (Panorama zpracovatelského průmyslu 2014-2020)

Příspěvek metodicky i obsahově volně navazuje na předchozí publikační výstupy, zejména: Kupčák, Živělová (2015) a Kupčák a kol. (2022), Kupčák a Hlaváčková (2016) (V tomto výstupu byly analyzovány časové řady za období 2014-2020).

Analýzy časových řad v tomto příspěvku se vztahují k období 2015-2022, zahrnují tedy období v LH, ve vztahu k rozsahu kůrovcové kalamity a nahodilých těžeb – do té doby bezprecedentní. Rok 2015 je pojat jako poslední rok bez relativního vlivu kalamity (s vědomím, že v literatuře je rok 2015 - s již 50,4 % podílem nahodilých těžeb, také vzhledem k mimořádným srážkovým deficitům - ve vztahu k následujícímu průběhu kůrovcové kalamity považován za iniciační) a tím základnou pro komparaci s vývojem v následujících letech.

Analýzy z dat ZZ MZe zahrnují vybrané charakteristiky: těžbu a export surového dříví, výrobu a spotřebu jehličnaté kulatiny a řeziva. (Pozn. ZZ MZe za rok 2023 nebyla ke dni zpracování příspěvku zveřejněna – proto časový rámec analýz za roky 2015-2022; vykázané informace o exportu surového dříví vyjadřují exportní saldo tj. export po odečtení importu; veličiny jsou zobrazeny absolutně a relativně – v %).

Podle Pražana (2010) odvětví dřevozpracujícího průmyslu v ČR disponuje výhodou tradice a dostatkem trvale obnovitelné surovinové základny domácího původu. V primárním zpracování dřeva v ČR dlouhodobě dominuje výroba jehličnaté kulatiny a vlákniny; např. v rámci kaskády spotřeby dřeva zaujímá: pilařská výroba - jehličnaté dříví 60,15 %, vláknina 24,2 %. (Babuka 2020, data 2017)

S vědomím škály ekonomických průmětů kůrovcové kalamity a nahodilých těžeb: např. ve vztahu k modelovému prognózování finančních důsledků v rámci lesního hospodářského celku, struktury věkových tříd k modelu normality lesa, dotacím, problematice tvorby a čerpání rezerv na pěstební činnost, financování výkonů výchovných zásahů do 40 let, změně struktury druhové sklady dřevin v. zpracovatelé dříví, sociálně ekonomickým aspektům a souvislostem s proklamacemi k regionálnímu rozvoji – tyto přesahují rámec tohoto příspěvku.

Řetězec produkce a zpracování dříví – vybrané podniky a charakteristiky

Metodický přístup akcentuje princip použití veřejně přístupných informací zejména ve vztahu k vybraným subjektům řetězce LDS. Výběr zahrnuje: podnik Lesy České republiky, s. p.²³ (dále Lesy ČR) a subjekty podle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích, dále ZoK). (Na Lesy ČR se vztahuje zákon č. 77/1997 Sb., zákon o státním podniku, podnik byl založen zakládací listinou Ministerstva zemědělství ČR v roce 1992). Pozn.: zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, byl pojem podnik (definovaný dříve v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník) nahrazen označením „obchodní závod“. Přes

²³ *Důvodem pro výběr Lesů ČR je obhospodařování lesů na ploše 1,17 milionu ha, které jsou v majetku státu (v roce 2015 těžba dosáhla 7,7 mil. m³, v roce 2020 pak 14,4 mil. m³ dříví), a vzhledem k vazbě na navazující skupinu vybraných podniků v pozici smluvních partnerů.*

vědomost o této právní skutečnosti je v příspěvku použito nadále zaužívané označení „podnik“.

Z korporací v LH ČR byla vybrána skupina tzv. smluvních partnerů Lesů ČR (viz smlouvy podle zákona č. 89/2012 Sb. - mezi „Lesy ČR“ a „Smluvním partnerem“, dále Smlouvy). Tito smluvní partneři provádí (v rámci outsourcingového obchodního modelu Lesů ČR) během platnosti Smlouvy lesnické činnosti na území – tzv. smluvních územních jednotkách²⁴ („SÚJ“). Z těchto podniků - z aktualizovaného seznamu smluvních partnerů I/2024 (Panorama zpracovatelského průmyslu) byly, s přihlédnutím na četnost smluv k SÚJ, vybrány společnosti: UNILES, a.s. (36 SÚJ), Jihozápadní dřevařská a.s. (21 SÚJ), Kloboucká lesní, s.r.o. (16 SÚJ), LESCUS Cetkovice, s.r.o. (16 SÚJ).

Z oblasti dřevozpracujícího průmyslu (DZP) výběr zahrnuje podniky: Mayr-Melnhof Holz Paskov s.r.o., Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o., Stora Enso Wood Products Planá s.r.o., Kronospan CR, spol. s r.o. (Oproti uvedeným pilařským podnikům patří společnost Kronospan CR, spol. s r.o. k předním zpracovatelům průmyslové vlákniny a výrobcům desek na bázi dřeva). Výběr těchto subjektů vycházel, s přiměřeným použitím principu významnosti, z objemu zpracovaného množství dříví, výše obratu a podílu na dřevozpracujícím trhu (pozn.: podle metodiky MPO - velké podniky s ročním obratem přes 1 mld. Kč). Vybrané podniky, jimi zpracované množství surového dříví v tis m³ a rozhodující sortimenty zpracovávaného dříví za roky 2019 – 2022 – viz tab. č. 1.

Tab. č. 1 Vybrané dřevozpracující podniky

Podnik	Zpracované množství dříví (tis m ³)				Skladba sortimentů
	2019	2020	2021	2022	
Mayr-Melnhof Holz Paskov s.r.o.	1 465	1 451	1 277	1 092	SM Kulatina 100 %
Stora Enso Wood Products	996	977	944	911	SM Kulatina 99 %

²⁴ Veřejná soutěž pro komplexní lesnické zakázky od státního podniku Lesy ČR. Lesy ČR realizuje dodávky surového dříví, s výjimkou přímo řízených lesních závodů, výhradně z lokality na pařezu, a to dle realizovaných tendrů na lesnické zakázky (tj. bez vložených nákladů na těžbu a přibližování dřeva).

Ždírec s.r.o.					SM 45+ 1 %
Stora Enso Wood Products Planá s.r.o.	676	670	664	695	SM Kulatina 75 % BO Kulatina 25 %
Kronospan CR, spol. s r.o.	840	1 480	1 472	1 120	SM Vlákna 70 % BO Vlákna 20 %

Zdroj: vlastní zpracování

K vybraným podnikům LDS je z hlediska metodického zjevný problém komparace článků řetězce, zejména vzhledem k charakterovým specifikům i četnosti těchto vybraných podniků – počínaje strukturou výrobních činitelů (vč. majetkových a kapitálových struktur), přes lokalizační faktory až po podmínky tržního prostředí. Na druhé straně zde významově až zásadně vystupuje rozměr jejich účasti na produkčních, zpracovatelských i hodnotových platformách řetězce. Dalším podpůrnou skutečností je legislativní prostředí, legislativně sjednocený hospodářský evidenční systém (vč. nadnárodně harmonizovaných účetních soustav a reportingu) a dispozice veřejně přístupných informací.

Metodický přístup a účetní informace

Příspěvek dominantně vychází ze zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví²⁵ (ZoÚ), zejména v souvislosti s použitím účetních závěrek a výročních zpráv vybraných subjektů (VZ), podle ZoÚ § 21 *Výroční zpráva*. (Pozn.: podle ZoÚ patří podniky mezi tzv. účetní jednotky.)

Podle § 7, odst. (1) zákona: *Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví tak, aby účetní závěrka byla sestavena na jeho základě srozumitelně a podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky tak, aby na jejím základě mohla osoba, která tyto informace využívá (dále jen „uživatel“), činit ekonomická rozhodnutí.*

Podle § 21 ZoÚ: *„účelem výroční zprávy je uceleně, vyváženě a komplexně informovat o vývoji, výkonnosti, činnosti a stávajícím hospodářském postavení a ekonomické situaci účetní jednotky. Výroční zpráva obsahuje též účetní závěrku a zprávu auditora, případně další dokumenty a údaje podle zvláštního právního předpisu.“*

²⁵ Uvedená národní legislativní úprava v ČR vychází ze Směrnice evropského parlamentu a rady 2013/34/EU z roku 2013, o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků.

Podle § 20 ZoÚ odst. (1) mají všechny vybrané subjekty povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem podle zákona č. 93/2009 Sb., o auditorech, ve znění pozdějších předpisů. (U Lesů ČR vyplývá tato povinnost přímo ze zákona č. 77/1997 Sb.).

Podle § 21a ZoÚ Způsoby zveřejňování: „účetní jednotky jsou povinny zveřejnit výroční zprávu jejím uložení do sbírky listin Obchodního rejstříku“ (OR) – viz zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

K analýze ekonomických veličin podniků byly k výběru testovány zobrazeny a vyhodnoceny:

čistý obrat za účetní období, hospodářský výsledek, odvod daně z příjmů, rozdělení zisku - odvod ze zisku/vyplacené podíly na zisku. V návaznosti na ZoÚ tyto veličiny upravuje vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, - zejména Příloha č. 1 a 2. Příloha č. 1 k *Uspořádání a označování položek rozvahy* (položkově R + číslo řádku výkazu), Příloha č. 2 *Uspořádání a označování položek výkazu zisku a ztráty - druhové členění* (položkově V + číslo řádku), kde:

- položka * *Čistý obrat za účetní období* = I. + II. + III. + IV. + V. + VI. + VII. (V, ř. 56),
- položka ** *Výsledek hospodaření před zdaněním (+/-)* (V, ř. 49),
- odvod daně z příjmů - položka: L.1. *Daň z příjmů splatná* (V, ř. 52).

Čistý obrat, coby toková veličina, vyjadřující schopnost účetní jednotky generovat tržby. Výsledek hospodaření před zdaněním (+/-) – podle literatury se použití typu hospodářského výsledku z výkazu zisku a ztráty různí: např. Kislingerová (2010) používá EAT (Earnings After Taxes) – zisk jako čistý výsledek hospodaření podniku po zdanění.

Rozdělení zisku - *odvod ze zisku/vyplacené podíly na zisku*, coby úbytek vlastního kapitálu, byl převzat z Příloh v účetní závěrce – viz vyhláška č. 500/2002 Sb. Hlava V *Uspořádání a obsahové vymezení Přehledu o peněžních tocích* – (tam položka C.2.6. *Vyplacené podíly na zisku*), a současně Hlava VI *Uspořádání a obsahové vymezení*

přehledu o změnách vlastního kapitálu. V rámci Českých účetních standardů je k účtování o vlastním kapitálu vyčleněn také účetní standard 012 Změny vlastního kapitálu (u státního podniku - účtování o kmenovém jmění).

Pozn.: V rámci majetkové a kapitálové struktury účetní jednotky je les (lesní majetek) aktivum - v dlouhodobém hmotném majetku (nemovitém, neodpisovaném) - vykazované jako rozvahová položka *Pozemky*, jež je do dlouhodobého majetku zahrnována bez ohledu na výši ocenění. Podle § 2 písm. a) zákona č. 289/1995 Sb. se lesem rozumí lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zařazuje les jako *Součást věci*, kdy v § 505: *Součást věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a co nemůže být od věci odděleno, aniž se tím věc znehodnotí.*; a podle § 507: *Součástí pozemku je rostlinstvo na něm vzešlé.* (Mechanizace zemědělství, 2023)

Informace o vlastnictví a ovládacích vztazích

Data a veličiny o vlastním kapitálu podniků byla, vzhledem k uvedenému vlivu vlastníků, s použitím veřejných rejstříků (viz zákon č. 304/2013 Sb.) doplněna o informace o vlastnictví a majitelích. Tyto poskytuje *Evidence skutečných majitelů*, na základě zákona č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů. Skutečným majitelem je každá fyzická osoba, která v konečném důsledku tzv. vlastní nebo kontroluje právnickou osobu nebo právní uspořádání. Pro obchodní korporace se v § 4 odst. 1 zákona č. 37/2021 Sb. upřesňuje, že osobou s koncovým vlivem je každá ovládající osoba dle ZoK. Informační systém *Evidence skutečných majitelů* je centrálně spravována Ministerstvem spravedlnosti ČR. (esm.justice.cz) Tato evidence má za cíl zvýšit transparentnost vlastnictví firem, identifikaci zájmů akcionářů a podílníků na kapitálu a umožnit lépe sledovat legálnost obchodních aktivit. Evidence skutečných majitelů také souvisí se zákonem č. 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v rámci EU pak posledně se Směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU)

2018/1673 z roku 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz. (Směrnice EP a Rady (EU) 2018/1673))

Z testování podniků - jejich účetních závěrek a evidence skutečných majitelů vyplynulo, že DZP jsou v pozici ovládané osoby součástí koncernů, a že dle § 82 a násl. ustanovení ZoK, tento ukládá statutárnímu orgánu ovládané osoby vypracování Zprávu o vztazích mezi ovládající osobou a osobou ovládanou a mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnou ovládající osobou („zpráva o vztazích“).

Kompletace informací o struktuře vlastnictví a ovládacích vztazích je možná na základě následujících podkladů (vedených příslušným krajským soudem): Výpis z OR, Úplný výpis z OR, Částečný výpis platných údajů z evidence skutečných majitelů, Sbírka listin OR - Zpráva o vztazích (zpravidla jako součást VZ, podléhá dtto ověření auditorem). Tato kompletace u vybraných subjektů LDS přesahuje rámec tohoto příspěvku; pro ukázkou byla provedena jen u společnosti Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o. - k roku 2022.

K závěru analýz byly dopočteny a uvedeny vybrané sumární a poměrové hodnoty vybraných veličin - kumulativně k celému období 2015 – 2022:

- **čistý obrat za období celkem,**
- **hospodářský výsledek celkem,**
- **odvod daně z příjmů za období celkem,**
- **rozdělení zisku - odvod ze zisku/vyplacené podíly na zisku za období celkem,**
- **poměr odvodu ze zisku/vyplacených podílů na zisku k celkovému dosaženému zisku za období.**

V metodickém přístupu byly průřezově a přiměřeně použity auditorské postupy ve smyslu zákona č. 93/2009 Sb., o auditorech, ve znění pozdějších předpisů, včetně uplatnění principu významnosti při analytických postupech.

Nejen k analýze ekonomických veličin podniků, jež byly k výběru testovány zobrazeny a vyhodnoceny, ale zejména vzhledem k dalším možnostem využití veřejně přístupných ekonomických informací – u analýz stavů a změn stavů vlastního kapitálu

a kapitálových fondů, intenzit a souvislostí jejich tvorby, jakož i relevantních příčinně následkových průmětů do majetkové a kapitálové struktury, korporátních struktur a vlivů z konsolidovaných účetních závěrek, ale i u samotné struktury LDS přiřazení dalších zpracovatelů (a u vlákniny zástupci CZ-NACE 17 - Výroba papíru a výrobků z papíru) – dtto přesahují rámec tohoto příspěvku a jsou námětově uvažovány do projekce dalších/pokračujících či navazujících aktivit.

Závěrem – autor si je plně vědom, že příspěvek je a priori zaměřen na dřevoprodukční funkci LH - čímž však nikterak nebudiž dotčen integrovaný komplex funkcí, jež lesnictví a LH poskytují společnosti; poskytují v podobě tzv. „ekosystémových funkcí lesa“, tzv. „internalizace externalit lesa a LH“ atd., funkcí popsanych v jiných publikačních výstupech (viz např. Šafařík, Kupčák 2021).

Výsledky

Z metodického přístupu vyplývá struktura analýz a segmentace výsledků v členění:

- výroba a spotřeba jehličnaté kulatiny a jehličnatého řeziva v ČR,
- analýza vybraných ekonomických veličin u vybraných podniků:
 - čistý obrat za účetní období,
 - hospodářský výsledek,
 - odvod daně z příjmů,
 - rozdělení zisku - odvod ze zisku/vyplacené podíly na zisku,
- vlastní kapitál – informace o vlastnictví,
- ovládací vztahy - informace o korporátních vztazích mezi ovládající osobou a osobou ovládanou a mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnou ovládající osobou.

Výroba a spotřeba jehličnaté kulatiny a jehličnatého řeziva v ČR

Těžbu a export dříví v ČR v zájmovém období uvádí tab. č. 2; z tabulky je zřejmý poměr jehličnatého a listnatého dříví, zejména pak vliv kůrovcové kalamity, jakož

i úroveň exportu suroviny. Navazující výrobu a spotřebu jehličnatého dříví a jehličnatého řeziva v ČR uvádí tab. č. 3 a 4.

Tab. 2 Těžba a export dříví v ČR (mil. m³)

rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Těžba dříví	16,2	17,6	19,4	25,7	32,6	35,8	30,3	25,1
- jehličnatá	14,4	15,9	17,7	24,2	31,3	34,5	28,7	23,1
- listnatá	1,8	1,7	1,7	1,5	1,3	1,3	1,5	2,1
Export -saldo	3,2	4,3	4,6	7,6	13,4	15,9	12,8	8,9
Export %	19,8	24,4	23,7	29,6	41,1	44,5	42,3	35,4

Zdroj: MZe ČR (ZZ), vlastní zpracování

Z časové řady těžby a exportu dříví je vliv kalamity víc než zřejmý - s vrcholem v roce 2020. Logicky tomu odpovídá i vývoj exportu; podle Statistické ročenky České republiky představovala hodnota bilance vývoz/dovoz např. za rok 2022 u produkce - 02 Produkty lesnictví, těžby dřeva 20 718 mil. Kč. (Statistická ročenka ČR 2023) Struktura exportu je jednoznačně ve prospěch jehličnatých sortimentů pro pilařskou výrobu, směřující hlavně do Rakouska a Německa.

Podle Pražana (2021) se oproti roku 2017 export kulatiny zvýšil z 3,9 mil. m³ na 8,7 mil. m³ v roce 2019. O extrémnosti vývoje svědčí i to, že jen do Číny bylo v roce 2020 vyexportováno 3,3 mil. m³ a do Rakouska 5,1 mil. m³ pilařské kulatiny, načež celkový export za rok 2020 převýšil objemy vlastního zpracování všemi pilařskými provozy v ČR.

Tab. 3 Výroba, dodávky a spotřeba jehličnatého dříví (v tis. m³)

Rok/ukazatel	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Výroba jehličnaté kulatiny	8 468	9 869	10 986	13 993	18 714	20 286	17 301	14 019
Vláknina a ostatní průmyslové dříví	4 403	4 505	5 102	6 020	6 103	8 036	6 950	5 421
Kulatina a vláknina celkem	12 871	14 374	16 088	20 013	24 817	28 322	24 251	19 440
Spotřeba jehličnaté kulatiny	6 500	6 763	7 141	9 000	8 206	9 100	8 801	8 002
% spotřeby jehličnaté kulatiny	77	69	65	64	44	45	51	57

Zdroj: MZe ČR (ZZ), vlastní zpracování

Z návaznosti na tab. 2 je zřejmá váha a význam sortimentů jehličnaté kulatiny a vlákniny, vč. vah a významů cenotvorných (při optimalizaci sortimentace a druhování dříví). Vedle trhu s dřívím zahrnujíte i cenotvorné procesy při formulaci nabídek k veřejné soutěži pro komplexní lesnické zakázky od podniku Lesy ČR. Problémem může být, že - současný trh s dřívím je nastaven na sortimentech, jež v budoucnu budou pravděpodobně na domácím trhu chybět.

Tab. 4 Výroba a spotřeba jehličnatého řeziva (v tis. m³)

Rok/ukazatel	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Výroba jehličnatého řeziva	3920	3830	4070	4350	4675	5213	5015	4720
Spotřeba jehličnaté řeziva	1131	1168	1274	1300	1388	2344	3250	2965
% spotřeby	29	29	31	30	30	45	65	63

Zdroj: MZe ČR, vlastní zpracování

Z tab. č. 3 a 4 je zřejmá úroveň tuzemské spotřeby jehličnaté kulatiny a zejména podíl tuzemské spotřeby jehličnatého řeziva. Tyto faktory souvisí především s exportem obou komodit, kterážto problematika v prostředí LDS byla také analyzována v jiných publikačních výstupech např. (Kupčák a Živělová, 2015; Kupčák a kol., 2019; Kupčák a kol., 2020). Podle Statistická ročenky České republiky představovala za rok 2022 např. hodnota bilance vývoz/dovoz u produkce 16 Dřevo a dřevěné a korkové výrobky, kromě nábytku; proutěné a slaměné výrobky – „ve prospěch“ vývozu řeziva ve výši 27 278 mil. Kč (Statistická ročenka ČR 2023). Podle ZZ 2022 se v roce 2022 exportovalo do zahraničí 45,9 % z vyrobené jehličnaté kulatiny a 49,5 % z tuzemské výroby jehličnatého řeziva.

Analýza vývoje vybraných ekonomických veličin vybraných podniků

K podnikům LDS a jejich ekonomickým veličinám: čistý obrat za účetní období uvádí tab. 5., hospodářské výsledky uvádí tab. 6, odvod daně z příjmů je uveden v tab. 7, rozdělení zisku po zdanění - odvod ze zisku (Lesy ČR) a vyplacené podíly na zisku u obchodních společností uzavírá tab. 8 a graf č. 4; výsledky doplňuje závěrem tabulka sumárních a poměrových hodnot vybraných veličin č. 9.

Tab. 5 Čistý obrat za účetní období (v mil. Kč)

Podnik/obchodní závod	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lesy České republiky, s.p.	13 133	11 638	11 035	8 502	7 817	12 153	16 781	22 241
Jihozápadní dřevařská a.s.	427	503	478	788	1 141	1 362	1 500	2 111
Kloboucká lesní, s.r.o.	2 130	2 289	2 483	2 506	2 621	2 093	2 567	n/a
LESCUS Cetkovice, s.r.o.	104	163	261	257	435	559	720	587
UNILES, a.s.	2 799	2 149	2 215	2 309	2 271	2 029	3 123	3 635
Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o.	5 319	5 119	5 550	5 176	4 628	4 575	5 838	7 620
Stora Enso Wood Products Planá s.r.o.	2 584	2 371	2 362	2 565	2 095	1 987	2 881	3 611
Mayr-Melnhof Holz Paskov s.r.o.	4 376	4 444	4 414	5 076	4 871	4 722	6 189	6 075
Kronospan CR, spol. s r.o.	4 733	6 308	6 162	5 303	4 207	4 123	5 792	6 828

Zdroj: OR

Již z analyzovaného obratu za účetní období je přes objektivní vlivy zřejmá systémová provázanost LDS v řetězci: vlastníci lesů, lesnické firmy a zpracovatelé dříví. V roce 2017 byl, kvůli několika větrným smrštím a zejména „náběhu“ kůrovcové kalamity, smrkové kulatiny na trhu nadbytek a významně začala klesat její cena – s propadem „na dno“ v roce 2020. Zpracovatelé dříví zásadní pokles cen řeziva v období 2017 – 2020 nezaznamenali (viz také grafy č. 2 a 3).

Podle ZZ MZe (2022): „hlavní vliv na zvýšení tvorby zisku oproti předchozím krizovým letům měl výrazný nárůst cen surového dříví, které z důvodu zvýšené poptávky i po dodávkách méně kvalitních sortimentů (palivového dříví) v souvislosti s energetickou krizí a obecným nedostatkem surovin na trhu [...]. Ceny surového dříví však vykazují značnou volatilitu, zatímco náklady jsou zpravidla vyrovnané nebo rostou.“

Tab. 6 Hospodářský výsledek (v mil. Kč)

Podnik/obchodní závod	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lesy České republiky, s.p.	6 494	4 984	3 744	238	-75	188	3 566	6 738
Jihozápadní dřevařská a.s.	15	20	18	42	47	63	108	71
Kloboucká lesní, s.r.o.	7	4	5	260	259	139	265	265
LESCUS Cetkovice, s.r.o.	6	16	16	18	38	52	77	31
UNILES, a.s.	20	14	-26	20	60	112	159	60
Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o.	354	382	536	702	720	737	1 038	995
Stora Enso Wood Products Planá s.r.o.	216	168	216	387	282	333	728	159
Mayr-Melnhof Holz Paskov s.r.o.	226	451	314	860	933	903	1 428	687
Kronospan CR, spol. s r.o.	609	399	721	344	238	434	1 229	680

Zdroj: OR

V hodnoceném období k hlavním aspektům vývoje hospodářských výsledků patřil shrnutě: uvedený cenový vývoj jehličnatého surového dříví v důsledku horší kvality (dřeva z kalamitní těžby) a tím v důsledku přesycenosti středoevropského trhu surovým dřívím, pandemie covid-19, vyšší náklady na zaměstnance, jejich nedostatek, zdražení a zvýšení objemu pěstebních prací, u vlastníků lesů nutnost navyšovat rezervy na pěstební činnost. „Pozitivně“ působilo zvýšení těžby (v roce 2020 o více než 100 % oproti roku 2015) a množstevnímu objemu dodávek surového dříví - v ČR a zejména do zahraničí.

Podle ZZ MZe (2020): „Ze zpracovaných výsledků statistického resortního šetření dále vyplynulo, že na poklesu zisků u všech subjektů dle kategorií vlastnictví lesů se rovněž podílelo saldo tvorby a čerpání rezervy na pěstební a ostatní lesnické činnosti. Je ale skutečností, že dosud vytvořené rezervy na pěstební činnost a ostatní lesnické činnosti

spojené s dlouhodobějším financováním pokračující kůrovcové kalamity v lesích ČR jsou nedostatečné a je nutné je posílit na základě oprávněných žádostí MZe a po projednání ve vládě ČR ze státního rozpočtu. Jinak hrozí kolaps vlastníků lesů v celém lesním hospodářství s ohromnými ekologickými dopady a zhoršením životního prostředí.” (ZZ MZe 2020, s. 74).

Tab. 7 Odvod daně z příjmů (v mil. Kč)

Podnik/obchodní závod	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lesy České republiky, s.p.	1 099	825	660	169	-75	144	824	1 710
Jihozápadní dřevařská a.s.	3	3	6	8	13	16	n/a	9
Kloboucká lesní, s.r.o.	6	13	23	45	16	18	18	38
LESCUS Cetkovice, s.r.o.	1	3	3	3	8	8	12	1
UNILES, a.s.	5	1	-5	4	12	21	39	12
Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o.	37	47	57	126	130	122	198	50
Stora Enso Wood Products Planá s.r.o.	51	40	51	91	68	79	171	38
Mayr-Melnhof Holz Paskov s.r.o.	53	93	74	203	200	193	318	160
Kronospan CR, spol. s r.o.	-44	147	113	84	58	103	291	181

Zdroj: OR

Klasická ekonomická teorie vycházela z pojetí, že cílem podniku v konkurenčním tržním prostředí je maximalizace zisku. Toto pojetí se však může projevit i rozporně - krátkodobá maximalizace zisku nemusí vždy zabezpečovat dlouhodobé trvání podniku. Proto se jako cíl začal prosazovat dlouhodobý růst podniku; zisk je jak prostředkem, tak i výsledkem růstu podniku. V dalším vývoji do soustavy podnikových cílů začaly pronikat aspekty sociální a ekologické, a syntézou vznikla představa globálního cíle podnikání: dosahování přiměřeného zisku v dlouhodobém rozvoji podniku při respektování společenských a ekologických požadavků a omezení. Návazně to byly akcenty na trvalou udržitelnost (vycházející např. ze strategie trvale

udržitelného života) a nejnověji – principy společenské odpovědnosti (Hajdúchová 2020).

Tab. 8 Rozdělení zisku - odvod ze zisku/vyplacené podíly na zisku (v mil. Kč)

Podnik/obchodní závod	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lesy České republiky, s.p.	8 200	5 600	471	2 791	0	0	0	3 810
Jihozápadní dřevařská a.s.	0	3	8	9	21	27	0	23
Kloboucká lesní, s.r.o.	0	0	0	0	0	0	95	n/a
LESCUS Cetkovice, s.r.o.	0	n/a	n/a	0	2	3	0	0
UNILES, a.s.	0	0	0	0	0	0	60	60
Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o.	536	317	270	479	576	590	614	570
Stora Enso Wood Products Planá s.r.o.	309	216	168	216	437	282	353	285
Mayr-Melnhof Holz Paskov s.r.o.	366	406	438	309	842	934	895	1 479
Kronospan CR, spol. s r.o.	275	0	203	767	341	229	445	1 094

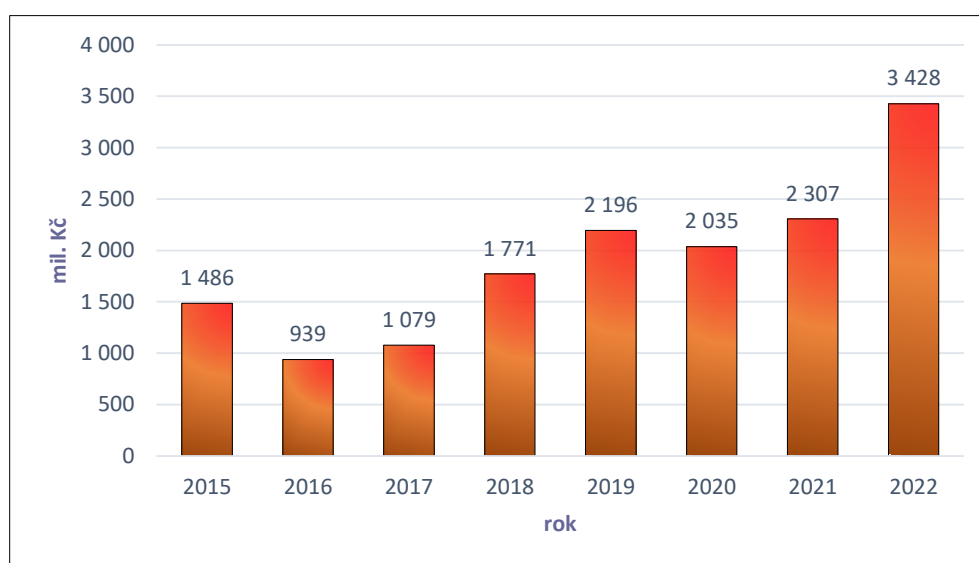
Zdroj: OR

Odvod ze zisku u Lesů ČR: v období 2015 – 2022 k vyprodukovanému zisku v celkové výši 19 633 mil. Kč podnik odvedl 20 872 mil. Kč (na úkor vlastního kapitálu). V letech 2019 – 2021 bez odvodu - vzhledem k průběhu kůrovcové kalamity -, nicméně již v roce 2022 bylo podnikem do státního rozpočtu odvedeno 3 810 mil. Kč (pozn.: oproti Programovém prohlášení vlády ČR z ledna 2022).²⁶ Podle ZZ MZe (2020) [...] „podnik Lesy České republiky, s.p. průběžně odváděl ze svého podnikatelského zisku a následně z vytvořených rezerv (především z rezervy na pěstební a ostatní lesní činnosti) od roku 2013 až do roku 2018 finanční prostředky do státního rozpočtu ČR v celkové výši 31,874 mld. Kč. Prakticky tak vyčerpal veškeré finanční zdroje z hospodaření v předchozích letech.“

Rozdělení zisku u podniků v pozici smluvních partnerů Lesů ČR: k vyprodukovanému zisku celkem ve výši 1 611 mil. Kč bylo vyplaceno 308 mil. Kč.

²⁶ V programovém prohlášení vlády ČR z ledna 2022 (i ve znění revize 03/2023) – pro Lesní hospodářství: „Lesy jsou naše národní dědictví, ne továrny na dřevo. Zajistíme transparentní hospodaření státních lesů a jejich obchodní politiky s důrazem na ochranu lesa a rozvoj lokálních zpracovatelských kapacit. Budoucí zisky ze státních lesů nepůjdou do státního rozpočtu, namísto toho budou přispívat k obnově lesních ekosystémů a ochraně vody.“

U vybraných DZP - k vyprodukovanému zisku ve výši 17 333 mil. Kč, bylo na podílech na zisku vyplaceno 15 241 mil. Kč. Sumární výši těchto podílů za jednotlivé roky 2014 - 2021 (podíly a dividendy se vyplácí v následujícím účetním období) - zobrazuje graf. č. 4. (Pozn.: Podíly na zisku z účasti se u obchodních korporací zvláštní sazbou daně vybírané srážkou – podle zákona o daních z příjmů č. 586/1992 Sb.; daň odvádí vyplácející subjekt - na úkor svého vlastního kapitálu).

Graf 4: Roční úhrny vyplacených podílů na zisku u vybraných dřevozpracujících podniků

Zdroj: OR, vlastní zpracování

Sumární a poměrové hodnoty vybraných veličin za období 2015 - 2022 jsou kumulovaně v syntetizovaných kategoriích A – E uvedeny v tab. 9. (Identifikace veličin – viz legenda k tabulce.)

Tab. 9 Sumární a poměrové hodnoty vybraných veličin za období 2015 - 2022

Podnik/obchodní závod	A	B	C	D	E
Lesy České republiky, s.p.	103 300	25 877	5 356	20 872	106,3
Jihozápadní dřevařská a.s.	8 310	384	58	91	29,9
Kloboucká lesní, s.r.o.	19 256	1 204	177	95	12,4
LESCUS Cetkovice, s.r.o.	3 086	254	39	5	2,3
UNILES, a.s.	44 530	419	89	120	35,4
Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o.	43 825	5 464	767	3 952	84,0
Stora Enso Wood Products Planá s.r.o.	20 456	2 489	589	2 266	91,0
Mayr-Melnhof Holz Paskov s.r.o.	40 167	5 802	1 294	5 669	97,7
Kronospan CR, spol. s r.o.	38 723	4 654	933	3 354	72,1

Zdroj: OR, vlastní zpracování

Legenda:

A – čistý obrat za účetní období celkem (mil. Kč),

B - hospodářský výsledek celkem (mil. Kč),

C – odvod daně z příjmů (mil. Kč),

D – odvod ze zisku a vyplacené podíly na zisku (mil. Kč),

E - odvod ze zisku/vyplacené podíly na zisku k celkovému dosaženému zisku za období (%).

Informace o vlastnictví a ovládacích vztazích

Vlastnictví a podíl na vlastním kapitálu vybraných firem vychází z Evidence skutečných majitelů, na základě zákona č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů:

- Lesy České republiky jsou státním podnikem, který má svěřené právo hospodařit s majetkem státu, zakladatel: Ministerstvo zemědělství ČR; majetkové postavení, vlastnické a právní poměry se řídí zákonem o státním podniku.
- Jihozápadní dřevařská a.s. - vlastní kapitál: 200 ks kmenových akcií na jméno, 155 ks v držení fyzických osob (Ing. Roman Milota, Ing. Miroslav Michna, Ing. Viktor Hostačný, Vojtěch Kvěch), 45 ks v držení společností (vlastní akcie),
- Kloboucká lesní, s.r.o. - společníci: Ing. Vojtěch Dorňák, Valašské Klobouky, podíl: 70 %; Ing. Ivana Dorňáková, Valašské Klobouky, podíl: 30 %,
- LESCUS Cetkovice, s.r.o. - společník: LESCUS s.r.o., Cetkovice, IČ: 178 21 070 - společník: Martin Rozmánek, Uhřetice, obchodní podíl: 100 %,
- UNILES, a.s. - osoby podílející se na základním kapitálu: AGROFERT, a.s. - 75,05 %, WOOD & PAPER a.s. – 29,95 %,
- Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o. - společník: Stora Enso Oyj, Finská republika, podíl: 100 %,
- Stora Enso Wood Products Planá s.r.o. - společník: Stora Enso Wood Products GmbH, Rakouská republika, podíl: 100 %,
- Mayr-Melnhof Holz Paskov s.r.o. - společník: Mayr-Melnhof Holz Leoben GmbH, Rakouská republika, podíl: 100 %,

- Kronospan CR, spol. s r.o. - společníci: Kronospan (CZ) Limited, Kyprská republika, obchodní podíl: 75 %; Kronospan Holdings P.L.C., Kyprská republika, obchodní podíl: 25 %.

Z výčtu vlastnictví a podílů na vlastním kapitálu je zřejmé, že všechny vybrané DZP jsou plně ve vlastnictví zahraničního kapitálu.

Vlastnictví a ovládací vztahy u společnosti Stora Enso Wood Products Ždírec

s.r.o.

Podle Výpisu z OR, vedeného Krajským soudem v Hradci Králové, oddíl C, vložka 10951 má Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o. jediného společníka (v pozici mateřská společnost): Stora Enso Oyj, Helsinky, Finská republika, veřejná akciová společnost.

Z Úplného výpisu z OR vyplynulo, že Stora Enso Oyj převzala společnost Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o. od firmy Stora Enso Wood Products GmbH, Rakouská republika v roce 2023. Historie vlastnictví od vzniku Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o. (v pozici jediného společníka): 1997-1999 - HOLZINDUSTRIE Schweighofer G.m.b.H., Rakouská republika, 1999-2002 - Holzindustrie Schweighofer AG, Rakouská republika, 2002-2010 - Stora Enso Timber AG, Rakouská republika, 2010-2023 - Stora Enso Wood Products GmbH, Rakouská republika.

Podle Částečného výpisu platných údajů z evidence skutečných majitelů, vedené dtto Krajským soudem v Hradci Králové - skutečnými koncovými majiteli Stora Enso Oyj jsou: ANTI MIKAEL MÄKINEN, státní příslušnost: Finská republika, KURT OVE HÅKAN BUSKHE, Švédské království, HELENA MARIE HEDBLÖM, Švédské království, KARI ALPO ERIK JORDAN, Finská republika, CHRISTIANE ALEXANDRA SIMONE HELGA KÜHNE, Švýcarská konfederace, RICHARD ALMER NILSSON, Švédské království, ELISABETH ANNE MARIE CHANTAL PERRIN ÉP. FLEURIOT, Francouzská republika, HANS MIKAEL SOHLSTRÖM, Finská republika, SEPPO MATTI PARVI, Finská republika, ASTRID MARIA HERMANN, Spolková republika Německo.

Zpráva o vztazích společnosti Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o. za účetní období 2022 obsahuje mj. výčet aktivit charakteru služeb mezi ovládající osobou

a osobou ovládanou a mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnou ovládající osobou. Smlouvy uzavřené mezi Společností (Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o.) a Ovládající osobou (Stora Enso Oy) takto obsahují např.:

- poskytování manažerských služeb a value fee,
- poskytování komplexu manažerských služeb,
- poskytování finančních služeb,
- poskytování služeb v oblasti nákupních služeb,
- poskytování IT podpory a servisních IT služeb,
- poskytování zprostředkovatelských služeb.

K tomuto výčtu přistupují v další úrovni Smlouvy uzavřené mezi společností Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o. a jinými osobami ovládanými Ovládající osobou – např.:

- Stora Enso Wood Products GmbH - poskytování komplexu služeb,
- Stora Enso WP Bad St. Leonhard. GmbH - prodej kulatiny,
- Stora Enso Germany GmbH - fakturace administrativních služeb spojených se zprostředkováním,
- Stora Enso North American Sales, Inc. - prodej řeziva a KVH,²⁷
- Stora Enso Paper Oy - poskytování finančních služeb projektového manažera.

Rozdělení dosaženého zisku po zdanění - v případě vyplacených podílů na zisku – je podle § 161 *Podíl na zisku a na jiných vlastních zdrojích* ZoK právoplatné. Z § 167 ZoK *Společníci vykonávají své právo podílet se na řízení.* – vyplývá k tomu i jejich rozhodovací pravomoc v pozici vlastníků. Určitou pozoruhodností je, že všechny vybrané dřevozpracující podniky, jež v ČR představují rozhodující zpracovatele dříví - mají právní formu: společnost s ručením omezeným (viz také vzhledem k obrátům za účetní období, dosahovaným hospodářským výsledkům, ale i oproti úrovni, prestiži a důvěryhodnosti u právních forem podnikání obecně). Vedle toho vybraná firma Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o. - má v OR zapsaný základní kapitál ve výši 100 000,- Kč, což poněkud evokuje i úvahu o smyslu základního kapitálu korporací. Ve

²⁷ KVH - masivní konstrukční dřevo; zkratka "KVH" pochází z německého "Konstruktionsvollholz".

Zprávě o ovládacích vztazích této společnosti za povšimnutí stojí také uvedený výčet aktivit charakteru služeb mezi ovládající osobou a osobou ovládanou a mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnou ovládající osobou – a jejich rozličné vlivy na hospodářský výsledek v souvislostech s procesy daňových optimalizací.

Diskuze

Ottův slovník naučný (1893) popisuje kapitál, ve smyslu národohospodářském, jako jmění sloužící k úkoji vlastníků. To, co uskutečňuje tzv. vítězství člověka nad přírodou se všemi z něho plynoucími následky pro rozvoj a snadné ukojení lidských potřeb, jest dílo lidského ducha, který si v kapitálu utvořil prostředky podmaňovací. (Ottův slovník naučný, 1893) Podle Nového velkého ilustrovaného slovníku naučného z r. 1931 kapitál vzniká tím, že konsumní látky se nespotřebují, hromadí se, nebo tím, že někdo nepoužívá příjmu k nákupu konsumních látek, ale kupuje produktivní prostředky, které způsobují jeho vzrůst. Hospodářský význam produktivního kapitálu spočívá v tom, že umožňuje bohatší a lepší ukojení potřeb a přání a stupňuje působení lidské práce. (Nový velký ilustrovaný slovník naučný, 1931)

V současné literatuře je více než rozšířený postulát: maximalizace hodnoty firmy. Viz např. i teorie vnitřní hodnoty podniku (intrinsic value) podle Grünwald, Holečková (2007) nebo plánování a tvorba hodnoty firem či hodnotový management ve finančním řízení - podle Mariniče (2008, 2014). Vedle sofistikovaných pojmů: „hodnotový systém“ a „hodnotová analýza“, máme dokonce i normu: ČSN EN 1325 - Hodnotový management.²⁸ (Hodnotový management, coby referenční systém, v němž jsou metody a nástroje pro optimalizaci výkonnosti a produktivity na úrovni organizací, projektů, produktů a služeb).

Zásadním sektorovým specifíkem lesnictví a LH je dlouhodobost produkčních procesů, s realizací produkčních a mimoprodukčních funkcí lesa (dtto společenských funkcí, celospolečenských etc.). Tato dlouhodobost se projevuje v dispoziční druhové,

²⁸ Jak vidno, podle označení ČSN EN - tato norma je českou verzí evropské normy, a to EN 1325:2014 Value Management, z roku 2014. (Související normou je ČSN EN ISO 9000:2006 Systémy managementu kvality).

věkové a prostorové skladbě lesů, ale i v dlouhodobě stabilizovaném nastavení hospodářských opatření v rámci hospodářské úpravy lesa, také i infrastruktury dlouhodobého majetku (zejména lesní cestní síť). Podle Holécyho (2019) princip nepřetržitosti hospodářství presadzuje zásadu vykonávania hospodárskych opatrení v lese aj v rokoch, keď tieto opatrenia neprinášajú zisk, ale len náklady. Relativně novodobá postulovaná trvalá udržitelnost hospodaření coby společenský fenomén, je v lesnictví známa okolo 300 let (viz Carlowitz a publikace „Sylvicultura oeconomica ...“, z roku 1713); příkladem s příznačným názvem budiž i publikace prof. R. Haši patří „Cesty uskutečnění ekonomického principu a princip hospodářské nepřetržitosti v souladu s lesní tvorbou“, z roku 1929 (podle Kupčák et al., 2020).

K neutuchajícím diskuzím na téma monokultur v lesnictví (také, a ve vztahu ke kalamitám i zvláště) je vhodné poznamenat, že lesnictví ve Střední Evropě se historicky vyvíjelo především s lesním hospodářstvím v Německu a v Rakousku-Uhersku, kde, zejména od přelomu 18. a 19. stol., byly preferovány hospodářsky nejvýnosnější dřeviny se zakládáním monokultur. Na druhé straně je zajímavá dobová polemika k porostní druhové skladbě – např.: H. C. Carlowitz v publikaci „Sylvicultura oeconomica ...“, z roku 1713 – *doporučuje porosty smíšené*; K. V. Döbl v „Jägerpractica“ z roku 1764 – *žádá vysekání listnáčů z jehličnanů, když tvoří více než polovinu porostu*; W. G. Moser v „Grundsätze der Forstökonomie“, z roku 1757 – *žádá přeměnu smíšených porostů na čisté, pomocí probírek pro zjednodušení hospodaření*. A G. L. Hartig v „Anweisung zur Holzzucht Förster“ z roku 1791 *doporučuje porosty čisté, protože snaha po rozmanitosti není a hospodaření má být jednoduché a snazší provozu*; později se však přiklání k porostům smíšeným. (Kupčák a kol., (2019)

Na „třetí“ straně - podle Kraus, Zeman (2008) v ČR v současnosti podíl čistých smrkových dílců a porostů (bez příměsí – SM 100 %) činí 2 %, resp. 3 % z celkové výměry lesů. Podíl smrkových porostů (dílců a porostů) s malou příměsí (do 10 %) jiných dřevin dosahuje 15 % (resp. 16 %) z celkové výměry našich lesů. (podle Informačního a datového centra Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem - data všech LHP/O, vypracovaných pro lesy na území ČR, platných k 31. 12.

2006). Podle Simanova (2016): „Z věcného obsahu termínu monokultura je zřejmé, že skutečných monokultur je v ČR naprosté minimum a že paušální označování smrčin termínem monokultura je nesprávné. Při důsledném respektování věcné náplně pojmu monokultura dosahují smrkové monokultury jen 2 % z výměry lesů a 3 % výměry lesů zaujímají jiné monokultury (zejména borové a bukové), které kupodivu nikoho neprovokují tak jako smrčiny.“

Podle Simanova (2016) hypotéza z padesátých let minulého století označující za příčinu vysokých nahodilých těžeb tehdejší druhovou skladbu hospodářských lesů se nepotvrdila. Zastoupení listnáčů se od té doby více než zdvojnásobilo, ale nahodilé těžby se nesnížily, naopak vzrostly více než dvojnásobně. Přesto se ve změnách druhové skladby tvrdošíjně pokračuje, aniž by se stejně horlivě hledaly jiné příčiny, proč dosavadní tradiční lesnické metody omezování vlivu abiotických činitelů na lesní porosty selhávají.

Segmenty řetězce: vlastníci lesů ↔ lesnické firmy ↔ zpracovatelé dříví mají k tvorbě a využití lesního kapitálu odlišné podmínky i přístupy, vč. aspektů historických. V té souvislosti poznámka k pozadí vývoje LDS po roce 1990, kdy došlo k zásadním politickým a institucionálním změnám a kdy lesnictví bylo odvětvově začleněno pod Ministerstvo zemědělství ČR, zpracování dříví do struktury Ministerstva průmyslu a obchodu ČR (do sekce Zpracovatelský průmysl) a les jako složka životního prostředí – pod Ministerstvo životního prostředí. Předtím, při federativním uspořádání ČSSR, byl LDS do roku 1991 v kompetenci Ministerstva lesního a vodního hospodářství a dřevozpracujícího průmyslu ČSR. (Kupčák a kol., 2020)

Stěžejními kroky po roce 1990, vedle ekonomické reformy, transformace a privatizace v podmínkách LH, bylo přijetí nového lesního zákona v roce 1995, na základě „Zásad státní lesnické politiky“ schválených usnesením vlády ČR v roce 1994; dále „Národního lesnického programu“ v roce 2003 (již v kontextu s lesnickou politikou EU, NLP I.) a následně „Národního lesnického programu“ z roku 2008 (NLP II.). V těchto lesopolitických materiálech je mj. zřejmý narůstající vliv ekonomiky a úlohy

ekonomických nástrojů při hospodaření v lesích, ale i náměty k podpoře tuzemského zpracování dříví.

V prostředí DZP ČR byl po roce 1990 zásadní příliv zahraničních investic, jež byl jedním z hlavních priorit hospodářské politiky státu a předpoklad konkurenceschopnosti. Podle Pražana (2010) v DZP dochází k zásadní koncentraci a dominantní úlohu v tržním zhodnocení tuzemského surového dříví má několik málo firem, které díky silné účasti zahraničního kapitálu disponují moderními kapacitami. Svou činnost však orientují především na výrobu polotovarů s vysokým podílem suroviny a nízkým zastoupením přidané hodnoty (řezivo), převážně s cílem jejich exportu do země investora, resp. reexportu do třetích zemí.

Blud'ovský již v roce 2003 upozorňuje, že export surového dříví z ČR se pohybuje okolo 3 mil. m³ ročně, export řeziva ve výši cca 1,5 mil. m³ a export buničiny okolo 250 tis. tun ročně. Množství vyváženého řeziva zhruba odpovídá 2,7 mil. m³ surového dříví a množství vyvážené buničiny 1,3 mil. m³ surového dříví. Přes určité zjednodušení této kalkulace lze konstatovat, že se z ČR vyváží v surovém (nezpracovaném) stavu a v relativně málo opracovaných dřevařských a papírenských polotovarech okolo poloviny roční produkce surového dříví.

Podle ZZ MZe (2015, 2016, 2017): „Nadále v České republice trvá stav, když se exportuje přímo dřevní surovina bez další sofistikované přidané hodnoty a dlouhodobě tak patříme mezi největší vývozce surového dříví v poměru k realizovaným tuzemským těžbám dřeva na světě.“ Že ČR, coby vývozce surového dříví dosáhla prvního místa na světě – ovšem odzadu! - je přímo obskurní konstatování. Neméně obskurní je, že to konstatovaly ZZ MZe ČR (i za rok 2015 – relativně ještě bez mimořádného vlivu kalamity), coby ústřední odvětvový reporting systémově a legislativně uspořádaných hospodářských informací ve státě.

V tomto kontextu: ČR je často prezentována jako průmyslově vyspělá země s akcentem na význam průmyslu pro ekonomiku státu a hodnotovou politiku. Méně vehementně je uváděno, že je ČR proexportní ekonomikou (tj. závislou na exportu). Vzhledem k rozměru vývozu surového dříví v poměru k realizovaným tuzemským

těžbám se však ČR řadí k zemím třetího světa! Vedle toho - problém vývozu surového dříví přetrvává již od první republiky, resp. republiky Československé (Kupčák, Živělová 2015). A to i přesto, že jak poznamenává Věžník (2010) – že z bývalého Rakouska-Uherska se na území vzniklého Československa nacházelo přibližně 70 % průmyslové výroby.

Podle Babuky (2007) zaostalost ČR ve schopnosti ovlivňovat využívání jednoho ze svých největších obnovitelných bohatství je evidentní. Tato skutečnost hovoří naprosto jasně o zásadní absenci surovinové politiky a navazující hospodářské strategie zpracování dříví.

Avšak - i přes řadu opatření v různých strategických dokumentech, např. zmíněných národních lesnických programech, jež obsahovaly i opatření k podpoře tuzemského zpracování dříví, se situace pozitivně nevyvíjí. Kůrovcová kalamita pak tuto problematiku ještě umocnila. Podle Kupčák a kol. (2019) nahodilé těžby, vč. kůrovcových kalamit, měly v LH vždy jisté ekonomické průměty (mj. viz stochastický charakter LH); vzhledem k současnému rozsahu a dynamice však přesahují možnosti současných a zejména budoucích finančních zdrojů většiny vlastníků lesů v postižených oblastech.

V ekonomii se kapitál člení na vlastní a cizí, a vedle vlastnických aspektů, je v tomto členění základně pojat v účetnictví. Podle zmíněného § 7 odst. (1) ZoÚ jsou účetní jednotky povinny vést účetnictví tak, *aby účetní závěrka [...] – a aby na jejím základě mohla osoba, která tyto informace využívá, činit ekonomická rozhodnutí*. Müllerová (2021) k těmto ekonomickým rozhodnutím zdůrazňuje úlohu finančního (někdy se uvádí také statutárního) auditu účetní závěrky, již je zvýšit důvěryhodnost informací v ní vykazovaných (viz také i mezinárodní auditorský standard ISA 240 *Postupy auditorů při posuzování podvodů při auditu účetní závěrky*). S tímto vzhledem souvisí zmíněná legislativa o evidenci skutečných majitelů, a o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Podle Müllerové (2021) daňový ráj byl definován Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) v roce 1998. „Daňové úniky jsou a budou i nadále

aktuálním tématem, neboť způsobují škodu státu i lidem, kteří v něm žijí“, uzavírá Müllerová. (Společnost Kronospan CR, spol. s r.o. má oba společníky Kronospan (CZ) Limited a Kronospan Holdings P.L.C. se sídlem v Kyprské republice.)

S určitým odklonem od rigorózní vědeckosti budiž obecně pojaté doplňky ke kapitálu (K.) ve Wikipedii (Wikipedie-kapitál) kde jsou i jeho problémy (viz také poznámky podle Müllerové):

- Koncentrace k. v rukou malé skupiny lidí vede k nerovnosti příjmu a bohatství, stejně jako k vytváření monopolů na trhu.
- K. je jedním z hlavních zdrojů moci a vlivu ve společnosti. Konglomeráty mohou využívat svůj kapitál k ovlivňování politických procesů a rozhodnutí, která se přijímají na úrovni státu.

Jedním ze způsobů, jakým může k. ovlivňovat politiku, jsou finanční příspěvky do volebních kampaní kandidátů – k. může kontrolovat politická rozhodnutí a zákony, které se přijímají na úrovni státu.

- K. může být využíván pro lobbování zájmů ve vládních orgánech - ovlivňování legislativy a politických programů, stejně jako prosazování určitých praktik a postupů.
- K. se může využívat k vytváření médií, jejich ovlivňování a manipulaci s veřejným míněním.
- K. vede k problémům, jako jsou nerovnosti a korupce, ale také k poklesu důvěry vůči vládě a vůči politickým institucím obecně.

K diskuzi k závěru: Stávající LDS není definován;²⁹ stejně tak není v ČR dodnes definována ekonomická životaschopnost obhospodařování lesů, vyplývající ze zmíněné rezoluce V2 MCPFE (Vídeň 2003). Chybí integrující národohospodářská politika, včetně a počínaje systémem elementární vzájemné informovaností mezi LH

²⁹ Oproti např. ve Švédsku: „Švédský lesnický průmysl“ - Sweden's forest industry; anglický časopis *International Forest Industries Magazine* (www.internationalforestindustries.com). Lesnictví Finska zahrnuje dřevozpracující průmysl a papírenství a je hlavním průmyslovým sektorem země a nejvýznamnější součástí finského hospodářství (30–35 % veškerého zisku z vývozu). (<https://lesprace.cz/casopis-lesnicka-prace-archiv/rocnik-83-2004/lesnicka-prace-c-2-04/finske-forum-venovane-lesnictvi>)

a DZP, ale i informační systém jako např. FADN³⁰ resp. FADN ČR v zemědělství. Dlouhodobě neexistuje formalizovaná společná politika mezi LH a DZP - přes existenci Asociace lesnických a dřevozpracujících podniků (ALDP), Konfederace lesnických a dřevozpracujících svazů ČR (KLDS) a Lesnicko-dřevařské komory ČR (LDK). Pozice a vývoj článků řetězce není dlouhodobě vyrovnaný, vč. i problémů smluvních vztahů v režimu zmíněného procesního outsourcingu ve vazbě na zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek; zejména u mimořádných vlivů živelního charakteru, ale také i vlivu samotného podílu nahodilých těžeb. Zmíněné národní lesnického programu, jež mj. na uvedené problémy a situace upozorňovaly (ale i vč. námětů k řešení i definovaných programových opatření), byly v podstatě formální aktivitou, bez konkrétní realizace. (Pozn.: příkladem systémové integrace hodnotového řetězce v lesnictví a zpracování dřeva jsou realizace národních lesnických programů ve Švédsku a Finsku.)

Oproti tomu narůstají reálné vlivy ochrany přírody, omezující hospodaření v lesích (samozřejmě vyjma oprávněných u lesů ochranných a lesů se zvláštním statutem 1. zóny NP a CHKO, NPR, PR, NPP a PP). Simanov (2016) k tomu upozorňuje, že ochrana přírody není totéž co ochrana přírodních procesů. Omezení či vyloučení lesnických opatření nesnižuje jen produkci, ale ohrožuje i plnění dalších funkcí lesů, protože mezi produkčními a ostatními funkcemi je úzký vztah. Paradoxně tak může vést posilování „ekologického pilíře“ na úkor ostatních až ke zhroucení všech funkcí lesního ekosystému.

Závěr

Důvody pro téma příspěvku jsou z hlediska věcného prozaicky pragmatického charakteru, diskurzivně metodologickým podtextem budiž i participace selského rozumu, vycházejí z logických premis:

³⁰ FADN (Farm Accountancy Data Network) - Zemědělská účetní datová síť, která představuje oficiální zdroj informací o ekonomické situaci zemědělských podniků v Evropské unii (od roku 1994, s využitím sítě testovacích podniků). Pracoviště FADN ČR je součástí Ústavu zemědělské ekonomiky a informací.

- Jsou-li lesy i právně definovány jako národní bohatství, je logické, že zájmem musí být - kterak je s tímto bohatstvím národem nakládáno - hospodařeno.
 - Je-li plnění všech společenských nároků a požadavků kladených na lesy závislé na tvorbě zisků z prodeje dřeva (viz také ekonomická životaschopnost trvale udržitelného obhospodařování lesů) - je logické se na tento surovinový ekonomický statek patřičně zaměřit.
 - Označuje-li kapitál v ekonomii zdroje, které jsou vynakládány na to, aby vznikly další hodnoty (viz např. Maurer 2019), je i produkční pojetí lesa a LH coby pojetí kapitálové v souladu s ekonomickou teorií.
 - Lesníky a dřevaře nedílně spojuje dřevo - jako nesubstituovatelná produkčně ekologická, obnovitelná a ekologická surovina.
 - Otázky k překlenutí důsledků kůrovcové kalamity – finanční zdroje a toky ve vztahu k ekonomickému modelu nákladů a výnosů v rámci obmytí.
 - Problémy „informace v. dezinformace“ - a dispozice veřejně přístupných dat a informací podložených legislativou jako nástroj k argumentaci i řešení.
- V uvedeném kontextu bylo cílem příspěvku – kterak je v podmínkách LDS generováno a využíváno dříví jako kapitál, přičemž v metodickém přístupu byla akcentována exaktnost v legislativním a účetním pojetí. V rámci řetězce LDS - pak analýza zásadních ekonomických veličin; v procesech tvorby kapitálu: roční obrat a hospodářský výsledek, na straně užití kapitálu byla testována jeho alokace a užití. Výsledky stěžejně tkví a vyznívají z obsahu tabulek č. 1. - 9.; vč. příslušných relací. Pozoruhodnými výstupy jsou také informace o vlastnictví a ovládacích vztazích, a objem vyplacených podílů na zisku u dřevozpracujících podniků – tímto „vyvedených“ mimo ČR. Na celkovém v ČR vyprodukovanému zisku v řetězci LDS ve výši 46 547 mil. Kč participuje zahraniční kapitál DZP 18 409 mil. Kč. Na podílech na zisku v období 2015 – 2022 z něj bylo vyplaceno 15 241 mil. Kč, tj. 83 % (průměrně 1,9 mld. Kč ročně). Podle podílů na vlastním kapitálu a sídla podílníků - bylo takto do jednotlivých zemí vyvedeno:
- Stora Enso Wood Products Ždírec s.r.o. – 3,7 mld. Kč - Finská republika,

- Stora Enso Wood Products Planá s.r.o. – 2,3 mld. Kč - Rakouská republika,
- Mayr-Melnhof Holz Paskov s.r.o. – 5,7 mld. Kč - Rakouská republika,
- Kronospan CR, spol. s r.o. – 3,4 mld. Kč. - Kyprská republika.

Kardinálním problémem českého LDS je export jehličnaté kulatiny, jehličnatého řeziva, vzhledem k rozměru významově podmiňující stávající ekonomickou životaschopnost českého LDS; u DZP je to u rozhodujících zpracovatelů poptávka, řízená produkční kapacitou v zahraničí, ale i „vývoz kapitálu“.

Negativa exportu surového dříví a řeziva v národohospodářském rámci:

- vyváží se surovina bez dalšího zpracování a přidaná hodnota se tvoří v zahraničí,
- vývozem se snižuje možnost vytváření pracovních míst,
- stát přichází o daňové příjmy a příjmy z odvodů.

Po vyhodnocení analýz produkčního řetězce LDS ve věci zhodnocování českého dříví jako kapitálu ex post nelze toto hodnotit jinak, než stupněm: „nedostatečně“. Při náhledu ex ante by budoucnost českého LDS mohla souviset s aplikacemi změn technologií a přístupů na platformách scénářů Industry 4.0 a Forestry 4.0. (Mechanizace zemědělství 2023) S čím se ale chce, aby tato budoucnost byla spojena - jsou současné strategické, potažmo i lesopolitické, k veřejnosti otevřené a přístupné dokumenty:

Usnesením vlády ČR z roku 2020 byla přijata „Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035“ (a Aplikační dokument ke Koncepci státní lesnické politiky do roku 2035) (Aplikační dokument a Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035; koncepce navazuje na dříve přijaté „Zásady státní lesnické politiky“ z roku 2012, „NLP II.“ a další obdobné dokumenty. Na tuto koncepci navazuje „Surovinová politika pro dřevo“ z roku 2024, vypracovaná Stálou pracovní skupinou pro surovinovou politiku pro dřevo při Radě vlády pro energetickou a surovinovou strategii České republiky. Surovinová politika, jež je společným zadáním pro Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo obchodu a průmyslu a Ministerstvo životního prostředí. (MZe, 2024) K novým strategiím patří také „Koncepce výzkumu, vývoje a inovací MZe ČR na období 2023+“, ve spolupráci s Českou akademií zemědělských věd, a tam mj.

výzkumné směry: Lesnictví a navazující odvětví a Lesnická a zemědělská ekonomika a politika. (MZe, 2023) Na jedné straně předpokládejme, že uvedené dokumenty jsou míněny v duchu „jednoty slov a činů“, na druhé straně je namístě jistá předpojatost – kterak jsou tyto dokumenty zaměřeny na problémy uvedené v tomto příspěvku (vč. problémů, publikovaných v ZZ).

Závěrem: veřejně přístupné informace, jejichž zveřejňování je uloženo příslušnou legislativou, počínaje viz Obchodní rejstřík, jsou v běžné občanské praxi využívány spíše sporadicky. Situace není lepší ani v prostředí obchodních vztahů v tržním prostředí (vyjma a oproti např. v bankovním sektoru). Není ani lepší ve spojitosti s explicitně míněným veřejným zájmem na lesích, uvedeným v úvodu příspěvku, jež by zde měl náležet ...- ve smyslu zachování bohatství a významu lesa pro společnost.

Koneckonců: proč a k čemu jsou některé veřejné informace mandatorně veřejné? Neboli - proč se něco dělá, co je očekáváno nebo chtěno?

Použitá literatura

BABUKA, Robert. 2007. *Český stát ztratil část vlivu v lesnictví ... jenom o tom ještě neví*. Lesnická práce, ročník 86, č. 07/07, [online] Dostupné z: <https://lesprace.cz/casopis-lesnicka-prace-archiv/rocnik-86-2007/lesnicka-prace-c-07-07/cesky-stat-ztratil-cast-vlivu-v-lesnictvi-jenom-o-tom-jeste-nevi>

BABUKA, Robert. 2020. Model změny struktury v kaskádě toku dřeva. *Model strukturálních změn lesnicko-dřevařského průmyslu: sborník referátů z mezinárodní online vědecké konference*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, s. 108-117. ISBN 978-80-7509-757-6., [online] Dostupné z: <https://katalog.mendelu.cz/records/d593b0fa-f16e-4370-bcee-526bde37571b>

BLUŽOVSKÝ, Zdeněk. 2003. Poznámka k současnému využívání zdrojů dřeva v České republice. *Silva bohemica*, roč. 13, č. 3/2003, s. 16.

GRÜNWALD, Rolf; HOLEČKOVÁ, Jaroslava. 2007. *Finanční analýza a plánování podniku*. Praha, Ekopress, 2007.

HAJDÚCHOVÁ, Iveta; MIKLER, Christian; MAJDÁKOVÁ, A. 2020. Analýza spoločensky zodpovedného podnikania lesných podnikov na Slovensku. In *Sborník referátů z mezinárodní online vědecké konference "Model strukturálních změn lesnicko-dřevařského průmyslu"*. MENDELU v Brně, 2020. ISBN 978-80-7509-757-6., [online] Dostupné z: <https://katalog.mendelu.cz/records/d593b0fa-f16e-4370-bcee-526bde37571b>

HLAVÁČKOVÁ, Petra; KUPČÁK, Václav. 2019. Účetní informace a ekonomika v lesním hospodářství. In Lenocho, J. Informace a podnikové informační systémy v LH. Problematika polyfunkčního lesního hospodářství – řešení projektu. Sborník referátů ze seminářů s mezinárodní účastí. Tribun EU, s.r.o. Brno, (2019), s. 14 - 28, ISBN 978-80-263-1467-7.

HOLÉCY, Ján. 2019. *Ekonomika lesníctva*. Technická univerzita Zvolen, 2019, 235 s. ISBN: 978-80-228-3213-7.

KISLINGEROVÁ, Eva. 2010. *Podnik v časech krize*. Vyd.: Praha: GRADA, 2010. ISBN 978-80-247-3136-0.

KOVANICOVÁ, Dana. 2001. *Poklady skryté v účetnictví. Díl I. Jak porozumět účetním výkazům EU*. US GAAP, ČR, Polygon (Bova Polygon). ISBN: 80-7273-047-9.

KRAUS, Miloš; ZEMAN, Miroslav. 2008. Druhá skladba lesních porostů v České republice. *Lesnická práce*, 87 (1), dostupné online: <https://web.archive.org/web/20100323213107/http://lesprace.silvarium.cz/content/view/2062/169/>

KREČMER, Vladimír. 1999. Uplatňování veřejného zájmu na lesích všech druhů vlastnictví. *Lesnická práce*, roč. 78. č. 10/99, dostupné online: <https://lesprace.cz/casopis-lesnicka-prace-archiv/rocnik-78-1999/lesnicka-prace-c-10-99/uplatnovani-verejneho-zajmu-na-lesich-vsech-druhu-vlastnictvi>

KUPČÁK, Václav; ŽIVĚLOVÁ, Iva. 2015. Produkce a zpracování dříví v České republice – problémy a řešení. [CD-ROM]. *FINANCOVANIE 2015 LESY–DREVO*. Zborník vedeckých prác. Vyžádaný referát. Technická univerzita vo Zvolene, s. 41-51. ISBN 978-80-228-

https://fraxinus.mendelu.cz/vyuka/soubory/TMZD_BC/Povinne_predmety/Ekonomika_drevozpracujiciho_podniku/Kup%C4%8D%C3%A1k_%C5%BDiv%C4%9Blo%C3%A1_Produkce%20a%20zpracov%C3%A1n%C3%AD%20d%C5%99%C3%ADv%C3%AD%20v%20%C4%8CR.pdf

KUPČÁK, Václav; HLAVÁČKOVÁ, Petra. 2016. *Vybrané účetní a daňové aspekty v lesním hospodářství*. Vzdělávací činnost v lesním hospodářství v roce 2016 (Semináře z finančních prostředků „Ministerstva zemědělství, Sekce lesního hospodářství“). EKOMONITOR spol. s r.o., Chrudim, str. 171 – 186, ISBN 978-80-86832-96-8. URL: <http://www.ekomonitor.cz/seminare/2016-11-22-ekonomika-lesniho-podniku-vybrane-ucetni-a-danove-aspekty-v-lesnim-hospodarstvi#hlavni>

KUPČÁK, Václav; ŠEBEK, Václav; JARSKÝ, Vilém. 2019. Ekonomické a lesopolitické dopady kůrovcové kalamity na vlastníky lesů. *Sborník „Dopady kůrovcové kalamity na vlastníky lesů“*. Česká lesnická společnost, z. s., 2019, s. 19 – 29, ISBN 978-80-02-02844-4.

KUPČÁK, Václav; ŠEBEK, Václav; ZVĚŘINA, L., ČERVENÝ, L. 2020. Situace lesníků a dřevařů v novodobých podmínkách lesního hospodářství ČR. In *Model strukturálních změn lesnicko-dřevařského průmyslu: sborník referátů z mezinárodní online vědecké konference*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2020, s. 125-138. ISBN 978-80-7509-757-6. URL: <https://katalog.mendelu.cz/records/d593b0fa-f16e-4370-bcee-526bde37571b>

MARINIČ, Pavel. 2008. *Plánování a tvorba hodnoty firmy*. Praha, Grada Publishing, 2008.

MARINIČ, Pavel. 2014. *Hodnotový management ve finančním řízení*. Hodnota versus finance. Wolters Kluwer, a. s., Praha: 2014, s. 260.

MATĚJÍČEK, Jiří; SKOBLÍK, Jiří. 1993. *Oceňování lesa I – všeobecný úvod do problematiky*. Ministerstvo zemědělství. Praha. 172 stran. ISBN 80-7084-063-3.

MÜLLEROVÁ, Libuše. 2021. Daňové úniky v souvislosti s účetnictvím. *Sborník 21. ročníku Pedagogické konference pořádané 4. prosince 2021 na VŠE v Praze*, s. 31- 39.

Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica – Praha 2021. ISBN: 978-80-245-2435-1.

PALUŠ, Hubert et al. 2015. *Kontrakty a manažment rizika inovačného procesu poskytovateľov lesníckych služieb na Slovensku*. Zprávy lesnického výzkumu, 60, (1): 8-13. URL: <https://www.vulhm.cz/files/uploads/2019/02/373.pdf>

PAPÁNEK, František. 1946. *Základné otázky lesnej ekonomiky*. Vyd.: Pravda, Bratislava. 162 stran.

POTKÁNY, Marek 2011. *Outsourcing v podnikoch drevospracujúceho priemyslu na Slovensku*. Zvolen, Technická univerzita vo Zvolene: 79 s.

PRAŽAN, Petr. 2010. *Analýza faktorů možností vývoje malých a středních pilářských provozů v ČR*. Dizertační práce. Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a dřevařská, 2010, 130 str.

PRECLÍK, Vratislav. 2006. *Průmyslová logistika*, 359 s., Nakladatelství ČVUT v Praze, 2006. ISBN 80-01-03449-6.

SIMANOV, Vladimír. 2016. *České lesy v datech a číslech*. Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o. ISBN 978-80-86874-75-3. URL: <https://www.nzm.cz/o-nas/veda-a-vyzkum/publikacni-cinnost/odborne-publikace/ceske-lesy-v-datech-a-cislech>

SYNEK, Miroslav. 1990. *Základy podnikové ekonomiky*. 1. vydání originálu: 1990. 186 s. ISBN: 808534100X.

SYNEK, Miroslav et al. 2002. *Podniková ekonomika*. C.H. Beck Praha, 479 s. ISBN 80-7179-736-7.

ŠAFAŘÍK, Dalibor; KUPČÁK, Václav. 2021. *Lesnictví České republiky a aspekty společensky odpovědného podnikání*. In: *Financovanie 2021 Lesy – Drevo: Zborník vyžiadaných príspevkov*. Zvolen: Technická univerzita vo Zvolene, 49-65. ISBN 978-80-228-3303-5.

Dostupné

z:

https://kerlh.tuzvo.sk/sites/default/files/zbornik_financovanie_lesy_drevo_2021.pdf

Internetové zdroje:

Cenový vývoj kulatiny a řeziva. [online] Dostupné z: <https://drevmag.com/cs/2022/07/07/cenovy-vyvoj-kulatiny-a-reziva-16/> [cit. 2024-08-08]

Evidence skutečných majitelů. [online] Dostupné z: <https://esm.justice.cz/ias/issm/rejstrik> [cit. 2024-07-05] Informační systém Uvádění výrobků na trh. [online] Dostupné z: <https://www.nlnorm.cz/terminologicky-slovník/79498> [cit. 2024-08-08]

Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035. [online] Dostupné z: <https://mze.gov.cz/public/portal/-q321885—f1OQNPBk/koncepce-statni-lesnicke-politiky-do?linka=a563502> [cit. 2023-03-03]

Aplikační dokument ke Koncepci státní lesnické politiky do roku 2035. [online] Dostupné z: <https://mze.gov.cz/public/portal/-q321949—GqaUgNDi/aplikacni-dokument-ke-koncepci-statni> [cit. 2023-03-03]

Koncepce výzkumu, vývoje a inovací MZe ČR na období 2023+. [online] Dostupné z: <https://www.vri.cz/wp-content/uploads/2023/11/Koncepce-vyzkumu-vyvoje-a-inovaci-Ministerstva-zemedelstvi-na-leta-2023%E2%80%932032.pdf> [cit. 2024-03-10]

MAURER, R. Maurer (Online-Appendix). Credit and Capital Markets – Kredit und Kapital: Volume 52, Issue 2. 2019-04-01, roč. 52, čís. 2, s. 295–360. ISSN 2199-1235. [online] Dostupné z: file:///C:/Users/VK/Downloads/10_3790_ccm_52_2_A1.pdf [cit. 2024-04-23].

Nový velký ilustrovaný slovník naučný. 1931. [online] Dostupné z: file:///C:/Users/VK/Documents/Knihovna_2/OTT%C5%AEV%20SLOVN%C3%8DK/slovník_naucny-10.pdf [cit. 2023-03-03]

Ottův slovník naučný. 1893. [online] Dostupné z: <https://pdfknihy.maxzone.eu/books/OSN/otto13.pdf> [cit. 2023-03-03]

- Panorama zpracovatelského průmyslu ČR. (2014 – 2020), [online] Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/prumysl/zpracovatelsky-prumysl/panorama-zpracovatelskeho-prumyslu/> [cit. 2024-03-03]
- PRAŽAN, Petr. 2021. Současný stav a perspektivy pilařského zpracování dříví v ČR. [online] Dostupné z: <https://drevmag.com/cs/2021/06/04/soucasny-stav-a-perspektivy-pilarskeho-zpracovani-drivi-v-cr/> [cit. 2024-05-03]
- Seznam smluvních partnerů na provádění lesnických činností a prodeje dříví pro Lesy ČR, s.p. [online] Dostupné z: [https://lesycr.cz/wp-content/uploads/2024/01/aktualizace-smluvních-partnerů-na-webu-2.pdf](https://lesycr.cz/wp-content/uploads/2024/01/aktualizace-smluvnich-partneru-na-webu-2.pdf) [cit. 2024-06-03]
- SIMANOV, Vladimír. 2021. LESNICTVÍ: Stromů bylo pokáceno na devět let dopředu! [online] Dostupné z: https://neviditelnypes.lidovky.cz/ekonomika/lesnictvi-stromu-bylo-pokaceno-na-devet-let-dopredu.A210605_210829_p_ekonomika_wag [cit. 2024-03-03]
- SIMANOV, Vladimír. 2021. LESNICTVÍ: Růst cen v dřevozpracujícím průmyslu. [online] Dostupné z: https://neviditelnypes.lidovky.cz/ekonomika/lesnictvi-rust-cen-v-drevozpracujicim-prumyslu.A210625_150309_p_ekonomika_wag [cit. 2024-03-03]
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz. [online] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32018L1673> [cit. 2024-09-28]
- Sociologická encyklopedie. [online] Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Common_sense [cit. 2024-07-21]
- Statistická ročenka České republiky – 2023 © Český statistický úřad, 2023, ISBN 978-80-250-3428-6 (pdf). [online] Dostupné z: <https://csu.gov.cz/docs/107508/e5686b88-741a-5e6a-b21c-91927ca56903/32019823.pdf?version=1.0> [cit. 2024-09-15]
- Surovinová politika pro dřevo. Ministerstvo zemědělství 2024. [online] Dostupné z: <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/lesy/surovinova-politika-pro-drevo/novinky/surovinova-politika-pro-drevo/Surovinov%a1%20politika%20pro%20d%a1%20e%99e%99e.pdf> [cit. 2024-09-28]

Věžník, Antonín. 2010. Vývoj hospodářství na území ČR do roku 1990. [online]
Dostupné z:

<https://web.archive.org/web/20110718180134/http://svp.muni.cz/ukazat.php?docId=236> [cit. 2024-06-16]

Vývojové směry v lesním hospodářství. [online] Dostupné z:
<https://mechanizaceweb.cz/vyvojove-smery-v-lesnim-hospodarstvi/> [cit. 2024-08-11]

Wikipedie: Kapitál. [online] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kapit%C3%A1l>
[cit. 2024-07-16]

Zákony pro lidi. [online] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#cast1>
[cit. 2024-09-29]

Zprávy o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky (ZZ 2015 – 2022),
Ministerstvo zemědělství ČR, Praha. [online] Dostupné z:
<https://www.uhul.cz/portfolio/informace-o-lese-a-myslivosti/> [cit. 2024-09-28]

Kontaktní údaje autora:

doc. Ing. Václav Kupčák, CSc.

Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky,
Lesnická a dřevařská fakulta,
Mendelova univerzita v Brně,
Zemědělská 1, 613 00 Brno, Česká republika
E-mail: kupcak@mendelu.cz

Open Access. Publikace „Tvorba a alokace kapitálu v rámci lesnicko-dřevařského sektoru v České republice“ je distribuována s otevřeným přístupem dle podmínek licence Creative Commons Attribution (CC BY).

